

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

לפני כבוד השופטת אורלי מור-אל

התובעים:

1. פלוני
2. אלמוני
3. פלונית

נגד

הנתבעת:

כלל חברה לביטוח בע"מ

מטעם התובע: עו"ד דנה גרינוולד ממשרד חיים קליר ואח'
מטעם הנתבעת: עו"ד עילם בורבין ממשרד רם דורון ואח'

פסק דין

תביעה זו עניינה זכותו של התובע לקבל תגמולי ביטוח סיעודי בהתאם לפוליסה הקיימת אצל הנתבעת. הנתבעת דוחה את דרישתו, בטענה שמצבו הרפואי הסיעודי נובע מכך שהוא ביקש לשים קץ לחייו וסיכון זה אינו מכוסה בפוליסה.

תמצית העובדות וטענות הצדדים

1. התובע-1 (להלן: "התובע"), יליד 1998 הינו המבוטח, התובעים 2 ו-3 הינם הוריו ואפוטרופסיו על פי דין.
אביו של התובע, הינו גמלאי של חברת בזק והנתבעת ביטחה בכל הזמנים הרלוונטיים את התובע בפוליסה לביטוח בריאות וסיעוד קבוצתי לחברי ארגון גמלאי בזק ובני משפחותיהם. הפוליסה כוללת, בין היתר, כיסוי ביטוחי בגין מקרה סיעודי ושחרור מתשלום פרמיות, החזר הוצאות רפואיות, לרבות בגין יועצים וטיפולים רפואיים (להלן: "הפוליסה").
2. בלילה שבין 11/2/11 ל- 12/2/11 אושפז התובע בבית החולים כשהוא סובל מנזק מוחי אנוקסי, מחוסר הכרה, עבר ניסיונות החייאה, סבל בין היתר מתנועות גפיים בלתי רצויות, הונשם והורדם והועבר ליחידת הלב לצורך קירור ומניעת הרחבת נזק אנוקסי מוחי. התובע אושפז בבית החולים עד לתאריך 28/4/11, אז הועבר למרכז הרפואי רעות כשהוא מוזן, מונשם, אינו שולט על הסוגרים, מרותק למיטה ולכיסא גלגלים, זקוק לעזרה בכל תפקודי היומיום ומצבו מוגדר כסיעודי מורכב.
3. בכתב התביעה טען התובע באמצעות אפוטרופסיו שפנה אל הנתבעת על מנת לממש את זכותו לקבל תגמולי ביטוח והוצאות בהתאם לפוליסה ואולם זו לא השיבה לו עד להגשת התביעה. משכך הוגשה התביעה בהליך של סדר דין מקוצר.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

4. הנתבעת ביקשה למחוק כותרת ולחלופין ביקשה רשות להגן, בטענה שהתביעה מוקדמת שכן התובעים בחרו להגיש תביעה, בטרם המציאו לידי הנתבעת מסמכים נדרשים לבירור חבותה ובטענה שהתביעה אינה מכסה ניסיון התאבדות או מצב רפואי מכוון.

במסגרת דיון בבקשה נתן בית המשפט שדן אז בהליך בקשת רשות להגן בסעיפים 4-8 לתצהיר נציגות הנתבעת הנתבעת שעניינם טענת הנתבעת שמצבו הרפואי של התובע נגרם בשל ניסיון התאבדות ובהקשר זה קיים חריג בפוליסה, תוך פירוט ניסיונות הנתבעת לאסוף את החומר ובהימנעות התובעים מלהביא את המסמכים שהתבקשו; סעיף 17 המתייחס לפוליסה שהייתה בתוקף בעת קרות מקרה הביטוח הנטען וסעיף 30 בו נטען לעניין גובה הוצאות שיקום לאחר ניתוח הקבועות בפוליסה.

משמע, הפלוגתאות היחידות לגביהן ניתנה רשות להגן, הינן באשר לשאלה האם הפוליסה מכסה ניסיון או התאבדות או מצב רפואי מכוון, תוקפו של החריג לכיסוי הביטוחי שענייננו ניסיון התאבדות, משמעות העדר תשובה על ידי הנתבעת בטענה לחוסר בחומר, והחובה לשלם הוצאות שיקום לאחר ניתוח.

5. בתאריך 31/3/2015 הורה בית המשפט, לבקשת התובעים, על היפוך סדר הבאת הראיות, בשים לב שהנתבעת טוענת לקיומו של חריג בפוליסה והיא זו הנושאת בנטל השכנוע בהתקיימות החריג.

6. בגין האירוע התקיימה חקירת משטרה שבסופה נסגר בעילה של העדר ראיות מספיקות למעשה פשע.

7. הנתבעת הגישה ראיותיה ראשונה כשהיא נסמכת על עדות גב' רווה מנהלת מחלקת סיעוד אצל הנתבעת, חוות דעתו של ד"ר ליאור דיין בתחום האורתופדיה, חוות דעתו של פרופ' יהודה היס בתחום הפתולוגיה הקיימת בתיק המשטרה, חוות דעתו של עו"ד אבי מנצור בעניין נסיבות הפציעה, כמו כן הגישה הנתבעת את מלוא תיק המשטרה ותיעוד הרפואי.

התובעים הגישו את תצהירי הורי התובע, אחותו, שני חבריו של התובע, וידידה שלו, וכן נסמכו על ד"ר סיגל טל שנתנה חוות דעת בתחום הרדיולוגיה, חוות דעתו של מר אלכס פלג בעניין נסיבות הפציעה. חבר אחד של שהתובע לא התייצב בדיון ותצהירו הוצא מן התיק.

במסגרת דיוני ההוכחות שנשמעו בתיק העידו גם צוות מגן דוד אדום שטיפל בתובע, רופאים שנטלו חלק בטיפול בתובע וכן אנשי משטרה שנטלו חלק בחקירת המשטרה.

סך הכל העידו בהליך 19 עדים.

8. בסיכומיהם חזרו הצדדים על טענותיהם, הנתבעת טוענת שעלה בידה להוכיח במאזן הסתברויות שהתובע אכן ניסה לשים קץ לחייו ומשכך, חל סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 (להלן: "חוק חוזה הביטוח") שעניינו מעשה מכוון וכן החריג בפוליסה המוציא מגדרה מצב רפואי שנגרם עקב ניסיון התאבדות. התובעים טוענים, מסיבות שונות, שהחריג אינו תקף ולא חל, ולחלופין שהנתבעת לא עמדה בנטל להוכיח שהתובע אכן ניסה לשים קץ לחייו.

9. התיק הועבר לטיפול בתאריך 13/7/21 לאחר שהוגשו סיכומי הצדדים, שעה שנבצר מן המותב ששמע את ההליך להמשיך בטיפול בו וליתן את פסק הדין. בהתאם לסמכותי לפי סעיף 77

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018, החלטתי להמשיך את ההליך מהשלב בו הופסק, דהיינו מלאכת כתיבת פסק הדין. בטרם כתיבת פסק הדין, עיינתי כמובן בכל מהלכי התיק, המסמכים שהוגשו ואף האזנתי לדיוני ההוכחות שכולם למעט אחד מוקלטים.

10. אין מחלוקת שבעת האירוע היה לתובע ביטוח סיעודי תקף, לפיכך ככל שימצא שהנתבעת לא עמדה בנטל להוכיח שהתובע ניסה לשים קץ לחייו, הרי שבכך תם הדיון ועליה לשלם את תגמולי הביטוח בהתאם לפוליסה. ככל שימצא שהוכח במאזן הסתברויות שהתובע ניסה לשים קץ לחייו, יהא צורך להמשיך ולדון בתוקף החריג בפוליסה בשים לב לטענות שהעלו התובעים בהקשר זה ובכלל זה, טענתם שלא קיבלו את הפוליסה, טענתם שהנתבעת לא רשאית להעלות את הטענה לאחר שלא השיבה כלל לתביעה, טענה נוספת הינה שהחריג סותר את סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 (להלן: "חוק חוזה הביטוח") המדבר על מעשה במתכוון ואת סעיף 50 לחוק הקובע שבביטוח חיים מגיעים תגמולי הביטוח גם אם האדם שחייו מבוטחים התאבד כעבור שנה או יותר מכריתת החוזה. עוד נטען שהסעיף אינו תקף בשל כך שאינו עומד בתנאים שנקבעו בדין לעניין הדגשת סעיפים מוחרגים וכן בהתאם לכללים הנוגעים לפרשנות פוליסה.

11. אקדים הערה, שאין ספק שהמדובר במקרה טראגי מאין כמוהו, תחושותיה הקשות של המשפחה וסימני השאלה שנותרו מבחינתם, כמו גם הצורך בקבלת תגמולי הביטוח הסיעודי בנסיבות שהתהוו מובנים מאליהם, יחד עם זאת חובת בית המשפט לדון בהליך בהתאם לראיות שהובאו ולהוראות הדין ולא רק בהתאם לרחשי הלב. במסגרת הליך זה אין לבית המשפט אלא את הראיות, הטענות שנטענו על ידי הצדדים והוראות הדין והם אלה שמתווים את מסגרת הדיון.

לאחר שבחנתי היטב את כל הראיות שנשמעו ואת הוראות הדין, באתי לידי מסקנה שאין מנוס מלקבוע שדינה של התביעה להידחות.

בשים לב לאמור עד כאן ראוי לדון תחילה בשאלה האם עלה בידי הנתבעת להוכיח באמת המידה של מאזן הסתברויות שהתובע ניסה לשים קץ לחייו.

מעשה אובדני או מעשה פלילי?

12. כמפורט כבר לעיל, נטל הבאת הראיות ונטל השכנוע בהליך זה, בו טוענת הנתבעת להתקיימות חריג בפוליסה רובץ על הנתבעת.

בנוגע לכובדו של הנטל המוטל על הנתבעת, נקבע בפסיקה, שעל הנתבעת הטוענת להתקיימות חריג של מעשה מכוון מעין זה להוכיח באמת המידה של מאזן הסתברויות כוונה של ממש מצד המבוטח לשלוח יד בנפשו. בפסיקה הובהר שיש צורך בראיות בעלות משקל ניכר בשים לב לכובד הטענות וההכרעה הנדרשת ואולם אמת המידה של מאזן הסתברויות עומדת בעינה.

כפי שיפורט להלן, בחינת מכלול הנסיבות והראיות מביאות לידי מסקנה שהוכחה מסה ראייתית משמעותית הכורכת בחובה ראיות ישירות ונסיבתיות המובילות לידי מסקנה אחת סבירה, שהמדובר ככל הנראה בניסיון של התובע לשים קץ לחייו. לחלופין די במסה שהובאה כדי להעביר את נטל הבאת הראיות אל התובעים, כאשר אלו לא יצאו ידי חובתם, שעה שהעלו השערות שלא נמצא להן בסיס מספיק המאפשר לקבוע שהמדובר במעשה פלילי, או אפשרות אחרת כלשהי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

13. התשתית העובדתית שהונחה לפני בית המשפט כוללת את תיק המשטרה, התיק הרפואי, חוות דעת שהוגשו על ידי הצדדים עדויות בנוגע למהלך האירועים ומה שארע לאחריהם, חלקן של חוקרים מתיק המשטרה, כמו גם עדויות בני משפחתו וחבריו של התובע. ממכלול הראיות שהובאו ניתן להסיק את השתלשלות העניינים הבאה:

א. בתאריך 11/2/11 בסמוך לחצות, התקבל טלפון למגן דוד אדום המודיע על בחור שניסה לשים קץ לחייו.

ב. למקום הגיעו, כמעט מיד מתנדבי מגן דוד אדום שהיו בקרבת מקום – המתנדבים ראו את מצבו של התובע זמן קצר לאחר האירוע והעידו על כך.

ג. במקביל הגיעו כוחות משטרה למקום ותעדו את הזירה.

ד. הבית בו התרחש האירוע היה בית חברתו של התובע מ' (להלן: "החברה" או "מ"). מחומר הראיות עלה, שבין השניים היו יחסי חברות בעבר. התובע חזר מחו"ל סמוך לאירועים ויצר קשר עם החברה בכך שהופיע לטענתה ללא הזמנה לחתונת אחותה. על מהלך האירועים מאז יצר התובע קשר עם מ' ועד לאירוע המצער, סיפרה מ' כמו גם בני ביתה ובעיקר שני אחיה א' ו-י'. החברה סיפרה שהתובע השתמש באלכוהול וסמים, ואיים בהתאבדות על רקע רצונה לעזוב אותו, החברה טענה התקשרה לאמו של התובע ואמרה לה שתבוא לקחת את הבן שלה זמן קצר לאחר מכן ביצע התובע את המעשה.

ה. הערכה הראשונית של אנשי המשטרה, שגבו גם גרסה ראשונית מבני הבית במקום ותעדו את הזירה הייתה שמדובר בנסיון התאבדות.

ו. בני משפחתו של התובע שבו ופנו בבקשות להעמיק את החקירה בטענה שמדובר במעשה פשע ועקב בקשתם נעשו השלמות חקירה נוספות.

ז. בין יתר השלמות החקירה שנעשו, התבקשה חוות דעת של המכון לרפואה משפטית וזאת בין היתר על סמך תמונה שהעביר האב. רופאי המכון ד"ר א. טוזוב ופרופ' יהודה היס קבעו בחוות דעתם שבצווארו של התובע נמצא פס אלכסוני שיכול להתיישב עם תעלת לחץ שנגרמה בזמן תלייה. יוער שבדיעבד הסתבר שבידי האב היתה תמונה נוספת מזוית נוספת של הצוואר שעצם קיומה נחשף רק בדיון ההוכחות האחרון בתיק, בטענה שהוא סבר בטעות שהעביר את כל התמונות (ראו פרוטוקול מתאריך 6/7/17 עמ' 614 שורה 11 ואילך). ב"כ התובעים מסרה על כוונה להגיש בקשה להגשת ראיות נוספות וחוות דעת ואולם דבר לא הוגש.

ח. תיק המשטרה נסגר מחמת העדר ראיות מספיקות למעשה פשע, כאשר אף אחד מן העדים מהם נגבו עדויות, לרבות בני משפחת החברה לא נחקר באזהרה, דבר המלמד על העדר בסיס מספיק לקיומו של חשד להיותם מעורבים במעשה פלילי או להתרחשות מעשה פלילי כלשהו. ערר שהוגש על סגירת התיק נדחה. משפחת התובע השלימה עם החלטה זו ולא ניסתה לחלוק על ההחלטה בערכאות משפטיות.

בטרם נדון במערכת הראיות הקיימת ובמסקנות המתבקשות, מן הראוי להעיר כמה הערות מקדימות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

14. שני הצדדים התיימרו להסתמך על חוות דעת של בעלי תפקידים במשטרה לשעבר, שניתחו את חומר הראיות, הסיקו מסקנות בנוגע למהימנות העדויות ואף ביצעו ניסויים שונים בנוגע להיתכנות האירוע. חוות דעת אלו רובן אינן רלוונטיות. בפני הצדדים הייתה פתוחה הדרך להעלות את הטענות המתייחסות לחומר הראיות ולמסקנות שיש להסיק הימנו בהסתמך על המסמכים הרלוונטיים (ככל שהם קבילים) במסגרת ניהול ההליך והם עשו כן. מלאכת ניתוח הראיות והסקת מסקנות נתונה לבית המשפט ולא למומחים משפטיים ואחרים שישכמו וינתחו עבורו את חומר הראיות (השוו: רע"א 5877/19 מיכאל מכלוף נ' י.א. מרכז מזון כפר תבור בע"מ (12/11/19); רע"א (מחוזי חיפה) 6733-07-11 שנפלד ואח' נ' בנק דיסקונט סניף ראשי ת"א (14/09/2011) ופסיקה רבה נוספת וראו גם דברי ב"כ המדינה בישיבה מתאריך 19/4/17, עמ' 488 שורה 20 ואילך). בנסיבות אלה, אתייחס ככל שיעלה הצורך רק לחלקים הרלוונטיים בחוות הדעת.

התובעים התנגדו ככלל להגשת מסמכים ללא עורכיהם, משכך זומנו אנשי משטרה רבים, כמו גם אנשי מגן דוד מהם נגבו עדויות במשטרה. בד בבד התובעים שטוענים לתיזה חלופית של מעשה פלילי מצד מי מבני משפחת החברה ויתרו על זימון משפחת החברה בביתה נמצא התובע, ומשכך עדויותיהם במשטרה התקבלו לתיק בלא חקירה נגדית. אף שוויתור על חקירה נגדית אינו סוגר את הגולל מפני הבאת ראיות סותרות, הרי שעה שהתובעים מבקשים לייחס לאותה משפחה מעשה העולה כדי ניסיון לרצח, יש לעובדה שאותם עדים לא נחקרו כלל, לא ניתנה לבית המשפט הזדמנות להתרשם מהם ולא ניתנה לעדים ההזדמנות להתמודד עם טענות התובעים, משמעות לא מבוטלת (השוו: ע"א 4584/10 מדינת ישראל נ' רגב שויבר (4/12/12)).

אקדים ואציין, שאף שקיימות חוסר התאמות מסוימות בגרסת מ' ומשפחתה, אליהן אתייחס בהמשך במידת הצורך, הגירסה ככללה, מתיישבת עם מהלך אירועים הגיוני, עם התנהגות ודבריו של התובע קודם לאירוע ומכאן שהמסקנה המתבקשת מתיישבת עם מסקנת המשטרה והפרקליטות שלא קיימות ראיות מספיקות העשויות להצביע על קיומו של פשע כלשהו או מעשה מכוון מצד אחר שהביא לפציעת התובע. הגם שיכול שנותרו מספר פרטים ללא הסבר או יכולת הכרעה חד משמעית בנוגע למהלך האירועים המדויק, עדיין רחוקה הדרך מלקבוע שמדובר היה באירוע שבמסגרתו גורם זר פגע בתובע והכף נוטה לעבר מעשה אובדני.

15. טענות רבות של התובעים מתייחסות למחדלי חקירת המשטרה, לגבי פעולות חקירה שניתן היה לעשות ולא נעשו. הליך זה לא עוסק בטיב חקירת המשטרה והמשטרה אינה צד להליך. גם אם היו אי אלו חסרים ופעולות נוספות שניתן היה לעשות (ואינני קובעת מסמרות שאכן כך הוא), הדבר הוא לא בשליטת הנתבעת ואינו יכול להיות מוחזק כנגדה. לנתבעת לא היה כל מעמד בשלב חקירת המשטרה, הנתבעת אף לא ידעה על האירוע בזמנו שכן הפנייה הראשונה לנתבעת נעשתה למעלה משנתיים לאחר האירוע ולא הייתה לה כל יכולת להשפיע על מהלך האירועים או לבדוק את הדברים בזמן אמת.

ההכרעה בטענות הצדדים, תעשה אם כן, על פי הראיות הקיימות בתיק שהובאו על ידי שני הצדדים והמסקנה המתבקשת מהן. פעולות שלא נעשו ושניתן היה לעשות אינן מטות את הכף לעבר מסקנה זו או אחרת.

מסכת הראיות שהובאה מתייחסת למספר מישורים, המצטרפים זה לזה ועל פיהם יש לגבש את המסקנה המתבקשת. אדון בדברים בקצרה ככל הניתן, תוך התייחסות לשלושה מישורים: האירועים שקדמו למעשה והרקע לו, מצב הזירה והסימנים על גופו של התובע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

מסכת האירועים שקדמה למעשה

16. על מסכת האירועים בימים שקדמו לאירועים ניתן ללמוד בעיקר מגירסתה של מ' ובני המשפחה האחרים שנכחו במקום וכן קיימות עדויות בני משפחתו של התובע וחבריו – כמצופה יש שוני בגרסאות החברה ומשפחתה לבין גרסת בני משפחתו וחבריו של התובע, ואולם לא ניתן לחלוק שמי ששהה עם התובע בשעות הרלוונטיות וראה את מצבו הנפשי והתנהגותו היו החברה ובני משפחתה.

17. בהודעתה מתאריך 3/3/11 סיפרה מ' שהייתה חברתו של התובע במשך כשנה וחצי, השניים היו במערכת היחסים שאופיינה בעליות וירידות אך לא נפרדו. לדבריה, בחצי השנה האחרונה, התובע איים כל הזמן להתאבד, אך היא לא ייחסה לכך חשיבות.

בחודשיים האחרונים שקדמו לאירוע היה התובע בטיול במקסיקו. לדברי החברה גם באותה עת יצר עמה קשר. החברה הציגה לחוקרי המשטרה תמונה ששלח לה התובע בסקייפ בעת שהותו בחו"ל בה הוא מצולם כאילו הוא חונק את עצמו עם וילון ועושה תנועה ביד כאילו יש לו אקדח לכיוון הראש. מהראיות עלה שהתובע חזר מחו"ל ביום ראשון באותו שבוע. מ' סיפרה שביום שלישי שקדם לאירועים הגיע במפתיע לחתונה של אחותה, ללא הזמנה, נצמד למשפחתה והיה שתוי. העדה הוסיפה שעל מנת שלא יפגע בעצמו לא אמרה לו כלום ואז הוא לקח אותה הביתה וישן על הספה. בבוקר הוא לא רצה ללכת וטען שרוצה לבוא לשבת חתן. לדבריה, מרחמנות אפשרה לו לבוא לאירוע שבע ברכות, שכן ראתה אותו עצוב, כעוס וכאוב. אירוע שבע ברכות היה ביום חמישי, במהלך האירוע, לדבריה, התובע השתכר ועשה שימוש בסמים, התפרע והיא לקחה אותו לביתה. העדה תארה את האירועים במהלכם התובע בכה, סירב לצאת מן החדר ואיים להתאבד עם החוט של התיק. העדה סיפרה שהתקשרה לאמו של התובע ואמרה לה שתבוא לקחת את הבן שלה, תוך כדי כך לקח התובע את הכבל היא לא ראתה את זה, לדבריה, נכנס לשירותים ונעל את עצמו, צעק שתדע שהוא אוהב אותה ותמיד אהב אותה. הם שמעו רעש והיא חשבה שיצא מהחלון ושלחה לו הודעה בטלפון שאמא שלו בדרך. או אז אחיה א' גילה אותו מהחלון, נכנס ופתח להם את הדלת והיא ואחיה י' הורידו את התובע מן החבל, התקשרו למגן דוד אדום, היא שפכה עליו מים וגם נסעה איתו לבית החולים.

בני משפחתו של התובע, סיפרו בתצהיריהם גרסה קצת שונה, לדברי אימו התובע חזר מחו"ל במצב רוח טוב, בילה עם משפחתו וידידיו, סיפר שמי' הזמינה אותו לחתונה ולאחר מכן לשבת חתן, כאשר ביום חמישי לקראת חצות התקשרה החברה וביקשה שיבואו לקחת את התובע, ובטרם הספיקו להגיע התקשרה שוב וסיפרה שהתובע ניסה להתאבד.

יצוין שאחותו של התובע אישרה בעדותה של במשטרה, כי מ' התקשרה לאמה פעמיים ואמרה לה בשיחה השניה שתבוא מהר הוא לקח כבל ומאיים להתאבד (הודעת האחות מתאריך 22/2/2011, שורות 32-34).

18. חבריו של התובע התייחסו בתצהיריהם למצבו של התובע ולקשר שלו עם מ'. לכתחילה הוגשו תצהירים של שני חברים וידידה, אחד החברים לא התייצב לפיכך תצהירו הוצא מן התיק ונותר החבר ד', שהתייחס בתצהירו לכך שהחברים לא אהבו את הקשר של התובע עם מ', וכי התובע היה תמיד חייכן, קרוב לאמו ודאג לבריאותו. החבר התייחס לכך שלאחר שחזר התובע ממקסיקו, הם שוחחו והוא אמר שיקפוץ לבקר אותו בקיוסק בו הוא עובד אך הגיע לאחר שעזב והם לא נפגשו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

בעדותו השיב ד' כי לא ידע שהתובע מתכוון לנסוע לחתונת אחותה של מ', וגם לא לשבת חתן, ואין לו ידיעה על מה שקרה בבית.

הידידה ח' הצהירה, שלאחר שחזר התובע מחו"ל בא לבקר אותה, היה נרגש ותכנן תכניות לעתיד ואין לה ספק שלא היה פוגע בעצמו. לדברי ח' התובע סיפר לה שאבא של מ' לווה ממנו כסף, וכאשר ביקש את הכסף חזרה, נענה בשלילה וגם איימו עליו ותפסו אותו ואמרו לו שכדאי שיוותר על החוב. בעדותה השיבה ח' שלא ידעה שהתובע מתכוון לנסוע לחתונה אחותה של מ' או לשבת חתן, שכן פחות היו מדברים על אירועים ספציפיים. היא גם אישרה שאינה יודעת אם התובע עשה שימוש בסמים, שתה אלכוהול ולא יודעת מה עבר לו בראש.

19. קשה שלא להתרשם שבני משפחת התובע כמו גם חבריו, אינם יכולים להעיד על מצבו הנפשי וכוונותיו בערב בו התרחש האירוע. העובדה שמ' התקשרה לאמו של התובע ואמרה לה לבוא לקחת אותו, מדברת בעד מצבו הסוער ובעד מה שארע בשעות הקריטיות. הודעותיה של מ' ובני משפחתה מהוות נדבך שיש בו כדי להוביל למסקנה שהתובע היה סוער מאוד, עקב החלטת החברה לשעבר שלא להיות איתו בקשר עוד, חזר ואיים בהתאבדות ולדאבון הלב אף מימש.

יוער שהפלאפון של התובע הוחזר למשפחתו ותוכנו לא הוצג במשפט, על מנת שניתן יהא להתרשם מן ההודעות שהוחלפו בין התובע לבין מ' בערב האירוע או בכלל. המשטרה אמנם צילמה הודעות מן הפלאפון בערב האירוע, אך הצילומים שהוגשו אינם ברורים, אף שבעותק הצבעוני שהוגש לבית המשפט (סומן 9/נ) נראית על הצג ההודעה האחרונה ששלחה מ': "**אני בלי שיחות הורים שלך בדרך לקחת אותך**". אביו של התובע העיד שהפלאפון הוחזר תקול מן המשטרה, עם מסך שחור ולא הצליחו לשחזר את הנתונים. טענה זו לא נתמכה בעדות כלשהי במומחיות. לעומת עדות זו אחותו של התובע שקיבלה את הפלאפון לידיה מהמשטרה, לא טענה כלל שהפלאפון היה תקול, אלא השיבה שאף אחד לא ביקש אותו. למול החסר הראיתי מצד התביעה בהקשר זה, החברה מ' הציגה במשטרה את התמונה ששלח לה התובע בסקיפ, מה שתומך בגרסתה בנוגע לרגשות התובע אליה והאופן הקשה בו הוא לקח את ניסיונה להיפרד ממנו.

20. אכן בין גרסאותיהם של מ' ובני משפחתה נפלו אי אלו אי התאמות, במספר פרטים, לרבות בסוגיה מי הוריד את התובע מן הכבל, לכתחילה בזירה נמסר שהיו שני האחים ובהמשך הובהר שמ' והאח י' עשו כן. היו גם חוסר התאמות נוספות בין הגרסאות שלהם בינם לבין עצמם ובינם לבני המשפחה הנוספים.

עיון במכלול הגרסאות של משפחתה של מ' מביא לידי מסקנה מדובר בחוסר התאמות שיכולות לנבוע מסערת הרגשות בערב האירוע כמו גם מחלוף הזמן. עיון בגרסאותיהם של כל בני המשפחה מעלה באופן ברור שגרעין הגרסה זהה וגם למול אי התאמות כאלה ואחרות אין ראיה כלשהי שהם קשרו לפגוע בתובע וניסו בדרך לא דרך להסתיר זאת.

מעדויות האחים של מ' ניכר שהם לא היו מעורבים ביחסיה עם התובע, ולא ניכר ששהותו של התובע בבית הטרידה אותם בדרך כלשהי, בוודאי לא עד כדי ניסיון לרצוח אותו. עובדה היא שגם במסגרת חקירת המשטרה, לא נחקרו בני המשפחה באזהרה שכן לא נמצא יסוד לעשות כן. הדברים הם בבחינת קל וחומר, כאשר בני המשפחה לא נחקרו בחקירה נגדית במהלך המשפט ולא ניתנה להם האפשרות להתייחס לדברים.

גרסת מ' ובני משפחתה, מתיישבת עם הממצאים שנמצאו בזמן אמת בזירה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הזירה והמסקנות המתבקשות הימנה

21. מחקירת המשטרה ומהעדויות שהובאו ניתן לקבוע שהממצאים בזירה, תומכים בכך, שסביר יותר לקבוע שהתובע ביקש לשים קץ לחייו, להבדיל מכך שנעשה מעשה פלילי כלשהו על-ידי אחר שהיה בו כדי להביא למצבו, או סיבה אחרת כלשהי שגרמה למצבה.

22. הראשונים שהגיעו לזירת האירוע היו אנשי מגן דוד אדום – אנשי מגן דוד אדום הבהירו בהודעותיהם במשטרה כמו גם בעדויותיהם בהליך, שהם לא הבחינו על גופו של התובע בסימני אלימות, או פגיעות כלשהן וכי כתוצאה מההחייאה האינטנסיבית שבוצעה יכול ונוצרו סימנים על גופו.

החובש ד' מסר בהודעתו מתאריך 22/5/11 שכאשר נכנסו לדירה ראו את התובע שוכב בחדר האמבטיה על הרצפה, כאשר בחורה מעליו מבצעת עליו עיסויים, היה לו סימן של חבל והם החלו לעשות החייאה. החובש מסר שנכנס לחדר נוסף בצמוד לאמבטיה היה שם כבל של קומקום חשמלי קשור לצינור ברזל באזור התקרה. הבחורה הייתה היסטורית. התובע היה מונח בחדר האמבטיה החדר בו היה הכבל היה חדר קטן. העד מסר שלא הבחין בסימני חבלה אחרים על גופו של התובע.

ח' מסר שהוא מתנדב במגן דוד אדום, לדבריו, תוך חצי דקה מרגע הקריאה הגיעו לבית, ראו את התובע מוטל באמבטיה על הרצפה, החלו החייאה בסיסית. הבחורה סיפרה שבאותו לילה היא הודיעה לו שהיא עוזבת אותו אחרי כמה זמן הוא יצא מהבית ונכנס לחדר השירות וכשראתה שלא יוצא נכנסה ומצאה אותו תלוי והורידו אותו על הרצפה. העד הוסיף שהיה סימן חניקה של חוט על הצוואר. הבחורה הייתה מאוד נסערת ואח שלה ובהמשך אבא שלה. העד הוסיף שממה שהתרשם לא היה מקום לפקפק בגרסתם. העד נשאל אם מעבר לחניקה היו עוד סימני חבלה והשיב שלא ממה שראה ולא שם לב שהיו סימני חבלה באזור החזה או הראש.

העד ע' ג' – גם הוא חובש מתנדב במד"א שהגיע עם שני האחרים, מסר בהודעתו, שלא הבחין בהתנהגות חריגה של בני הבית שכן הם היו עסוקים בהחייאה. העד נשאל האם היה לתובע פצע בחזה כשעבד עליו והשיב בשלילה, ואמר שנגרם אולי כשעשו לו עיסויים, כך זה בהחייאה.

23. השוטרים שהגיעו ראשונים לזירה תעדו את אשר ראו עיניהם ואת הגרסאות הראשוניות שנמסרו להם –

רס"ר מ' פ' הגיע ראשון לזירת האירוע ותעד, שהתובע היה בשכיבה על רצפת הסלון שצוות מד"א מבצע בו פעולות החייאה, חדר האמבטיה היה פתוח עם אורות דלוקים והרצפה רטובה עד מאוד, מאחורי האמבטיה, בהמשך דלת חדר כביסה פתוח ומיד כשנכנסים בצד ימין כבל חשמל צבע שחור קשור היטב לבורג שבלט מהקיר. ברצפת חדר כביסה שמיכה מקופלת, כרית ושרפרף על הצד. חלון בצד הכניסה פתוח. סכין מטבח היה מונח מכונת הכביסה. הכבל והסכין נלקחו על ידי המז"פ שהגיע לזירה.

בדו"ח נוסף תעד את התחקור הראשוני של מ', כאשר הרקע לסיפור על פי דבריה היה שהמשפחה חזרה מאירוע שבע ברכות, מ' הגיע עם אחיה והתובע כאשר כולם היו מעט שתויים. מ' אמרה לתובע שהיא רוצה להיפרד, הוא נכנס למקלחת נעל את הדלת והיא ביקשה מאחיה י' לבדוק מה קורה, הדלת הייתה נעולה מבפנים. האח א' טיפס דרך חדר הכביסה, ראה אותו תלוי, נבהל לא נגע בו ופתח את הדלת מבפנים, ומ' וי' הורידו אותו מן הכבל והזעיקו את מד"א.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

בעדותו הסכים העד שהגיע לאחר שהתובע הועבר לסלון ויכול שהזירה שונתה. העד הסביר שהוא שוטר סיור ולא מחליט מה יעשה עם הראיות הוא הצביע למז"פ על הכבל והסכין. העד הסכים שעד כמה שניתן לראות בתמונה בדלת של חדר השירות אין מפתח מבפנים, אבל השיב שנכנסו אנשי מד"א, אם היה מפתח יכול שיפילו אותו, הכל יכול להיות, הוא לא יודע מה קרה לפני שהגיע. כאשר נאמר לעד שהשמיכה, הכרית והשרפרף לא צולמו – השיב שבטוח היו שם כשהוא היה שם והתמונות צולמו לאחר שהוא הלך.

השוטר מי' – תעד כדלקמן: (מהציוטים הושמטו שמות, כמו כן תוקנו טעויות סופר לנוחות הקורא) –

"מדובר בדירת קרקע מאוגפת גינה, האירוע התרחש בחדר שירות יציאה מהאמבטיה בחלק הצפוני של הבית. דלת כניסה לאמבטיה עם מפתח בחלק הפנימי של הדלת, בשיחה שלי הבן (..), הנ"ל התעורר לבקשת אחותו שיבדוק מה קורה עם חבר שלה שנעל את עצמו בחדר האמבטיה. הנ"ל לטענתו ניסה לפתוח את הדלת ולאחר שראה שהדלת סגורה ניגש מסביב לבית ונכנס דרך הגינה טיפס לחלון הזה מרפסת שירות וראה את החבר תלוי על כבל חשמל, דרך מרפסת שירות פתח את דלת אמבטיה, ואז הוא התקשר למד"א. ממצאים בחדר שירות – כמו שציינתי הבחור פונה לבית החולים, בחלק הימני עליון של חדר השירות סמוך למכונת כביסה, נמצא כבל חשמל שיתברר מאוחר יותר ששייך למחשב נייד של אחד מבני הבית, הכבל היה קשור על בורג ברזל גדול שיצא מהקיר שמפריד בין האמבטיה לחדר שירות. קצה הכבל מלופף בצורת עיגול. לציין לא טבעת חנק. מעל מכונת הכביסה נמצא סכין מטבח בצבע כחול, נתפסה על ידי ונלקחה להמשך טיפול. לציין שיצאתי אני וד' יחד עם א' שיראה לנו את המסלול מסביב לבית ואיך הוא נכנס מהגינה לחדר שירות.

בשלב מאוחר יותר בעלת הבית הראתה לי את התיק של הבחור שניסה להתאבד, לציין שרצועת התיק נמצאה חתוכה משני הצדדים ככל הנראה עם סכין חדה.

לציין שקיבלתי ע"י החוקר י' ס' את המכשיר הנייד של הבחור שניסה להתאבד ובו מספר הודעות טקסט שסמוכים בזמן שליחתם למועד האירוע, ההודעות נשלחו לחברה שגם הייתה אותה עת בבית, הודעות אלו צולמו ע"י ד'."

החוקר הוסיף שבדק אפשרות להגיע לבית החולים לצלם את התובע אך החוקר י' ס' הודיע לו שבבית החולים נמשכים פעולות החיאה ואין מקום להגיע.

בעדותו הסביר החוקר שהכוונה במה שכתב על קצה הכבל זה היה מלופף בחלק העליון, כמו שצילמו את זה. לדבריו, התיק של התובע עם הרצועה החתוכה היה בסלון, הם תפסו רק את הסכין. העד הוסיף שהם מתעדים מה שחשוב בעיניהם באותו שלב ובאותו שלב לא ראה צורך לתפוס את הכבל עצמו, שכן סביר שהוא זוהם או הוזה או הותר או כל דבר אחר ולא ראה לקחת את המוצג. אשר לדלת הסביר החוקר שכאשר הגיעו לזירה הדלת הייתה במצב פתוח וזה היה מבחינתו רלוונטי.

החוקר י' תעד בין היתר כדלקמן:

"... הגענו לזירה וכבר בדרך דווחנו כי בוצעו פעולות החיאה (לתובע) חבר של הילד של משפחת (...) והוחזר לו הדופק ופונה לבית החולים (...) במצב קשה, בזירה מצאנו בחדר השירות של המקלט חוט חשמל אשר מחובת לצינורות המים של הבניין ולפי דברי י' אשר מצא אותו ושיחרר אותו מהכבל (התובע) היה תלוי עם הכבל, במקום מצאנו את מעילו של (התובע) ובתוך המעיל פלאפון.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

בתחקור של י' וא' אשר היו בדירה בעת המקרה עם (התובע) נמסר כי ישבו ואז (התובע) נכנס למקלחת וכעבור זמן שלא יצא ניסו לפתוח את הדלת של המקלחת ללא הצלחה ואז א' נכנס דרך התריס של מרפסת השירות ראה את (התובע) תלוי, פתח את הדלת עם המפתח שהיה בחלק הפנימי של הדלת במקלחת וי' הוא זה שהוריד את (התובע) מהכבל, לא היה אפשרות לקחת עדות כי כולם היו בהלם.

בשיחה עם ז' ממד"א (..) נמצא כי הוא זה שביצע על (התובע) פעולות החייאה ופינה לבית החולים וכי ראה סימן של חנק סביב צווארו של (התובע) אך לאחר כשעה הסימן נעלם.

בפלאפון של (התובע) נמצאו מספר הודעות SMS בין (התובע) לחברתו ולאחר שיחה עם בני משפחת (..) נמסר כי הרבו לריב ביניהם וי' אף מסר כי (התובע) איים מספר רב של פעמים כי יתאבד.

טכנאי זיהוי ביקר בזירה

לא נמצא חשד לפלילים."

ראש משרד החקירות מ' א' תעד כדלקמן:

"בתאריך הנ"ל קיבלתי דיווח מהמשלט וכן מר' משמרת סיור ע'ע'כ' בגין ניסיון התאבדות ברחוב (...) בבית משפחת (..).

לאחר בירור פרטים, מתן הנחיות וסנכרון עם מפקד התורן המרחבי א'ק', יצאתי לזירה, בהגיעי למקום נמצא שהפצוע פונה לביה"ח (..) במצב קשה, דופק עצמאי מונשם, בשיחה ותשאול במקום של בני המשפחה נמצא כי בקרות האירוע היו בדירה הפצוע (...) שהינו חבר של (מ'), (החברה ושני אחיה – י' ו-א').

מ' לא היתה במקום, הלכה עם הפצוע לביה"ח, תשאלתי את שני העדים האחרים הנ"ל (א' וי') ונמצא כי הם בהלם מוחלט ללא יכולת למסור עדות מסודרת, להבנתי מהם היה וויכוח בין הפצוע למ', בשלב מסוים הפצוע הלך לשירותים, סגר את הדלת ופתאום שמעו קולות של דפיקה על הקיר, ניסו לפתוח את הדלת ללא הצלחה ואז האח א' נכנס לשירותים דרך החלון האחורי של מרפסת השירות באמבטיה ומצא כי הפצוע חצי כפוף כשעל צווארו מלופף כבל חשמל כשהוא לא מגיב, פתח מיד את הדלת והוא וי' הרימו אותו, הוציאו הכבר מצווארו ומדא הגיע וטיפל בו, לאחר מכן הובל לבית החולים במצב קשה ועימו הלכה מ'.

מבחינת זירה: כבל החשמל נראה במקום תלוי, המעיל של הפצוע מונח במקום, מעל מכונת הכביסה נראתה סכין ולא היה ברור הימצאותה במקום, לא נראו סימני דם או סימנים פורנזיים כלשהם, נראה גם כיסא קטן ירוק נפול על הצד.

צוות מז"פ הגיע למקום גם על פי הזמנתי (שני שוטרים (מ' + ד') תיעד והנציח את הזירה לרבות את ההודעות שהיו בפלא השייך למ' שיכולים לרמוז על סכסוך / וויכוח בין הפצוע למ'.

ביררתי את הנושא גם עם ז' ממד"א שלדבריו הגיע למקום וכבר היו 2 חובשים מ(..) שטיפלו בפצוע, לשאלתי היה על הפצוע סימן של חניקה בצווארו שהלך ונעלם, הפצוע הובל לביה"ח כשהוא מונשם אך עם דופק עצמאי, מצבו לא ברור וייתכן ואף נפצע קשה ולא יכול להעריך מה יעלה בגורלו.

בסיום, דיווחתי על כך למשלט, החוקר י' הונחה לנסות ולגבות עדות ממ' עוד באותו ערב ולעמוד בקשר עם ביה"ח לאור העובדה שלא ניתן היה לקחת עדויות באותו ערב, הנושא תוחקר והחוקר י' אף הונחה לאסוף ממצאים ולזכר את הדברים."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

קצין החקירות מסר בעדותו שהגיע לזירה לאחר שמד"א עזבו והיו כוחות סיור ואנשי מז"פ גם היו במקום. העד ציין שהוא זוכר שבני המשפחה היו המומים ממה שקרה במקום. העד נחקר ארוכות על חקירת המשטרה, הפעולות שנעשו ושלא נעשו ושב והסביר, שהרושם היה שמדובר בניסיון התאבדות, לא נמצא חשד לפלילים, יחד עם זאת, גם לבקשת המשטרה החקירה הועמקה ואף ולאחר העמקת החקירה לא נמצא יסוד לביצוע עבירה פלילית.

24. הממצאים שעולים מן הראיות שהובאו והעדויות האובייקטיביות לכאורה של אנשי מגן דוד אדום ושוטרים שהגיעו לזירה הינם איפוא כדלקמן:

א. האירוע התרחש בחדר שירותים ביציאה מן המקלחת כאשר קיימת במקום דלק הננעלת מבפנים על ידי מפתח. בתמונות שצולמו על ידי המשטרה, לא נראה המפתח בדלת, ואולם חברתו של התובע, כמו אחיה מסרו שלא ניתן היה לפתוח את הדלת והאח א' נכנס דרך החלון. השוטר מ' נ' אף בדק עם א' בזמן אמת את המסלול שעשה. יצויין שמי' מספרת בהודעה במשטרה שבהתחלה ניסו לפתוח את הדלת ולהפיל את המפתח אך זה לא הלך וצעקו לו שיצא, אחר כך אחיה ניסה להיכנס מהחלון (הודעה מתאריך 3/3/11 (עותק מודפס) שורה 36 ואילך). אכן בתמונה לא נראה שקיים מפתח במנעול הדלת ואולם אין בכך כדי להביא למסקנה שהגרסה שנמסרה אינה נכונה. יכול בהחלט שהמפתח נפל בלהט האירועים. לעניינינו חשוב שהתובעים ויתרו על חקירת מ' ובני משפחתה לא עימתו את משפחת החברה עם טענה זו ומשכך לא ניתן היה להתרשם האם יש בפייהם הסבר סביר.

ב. הן אנשי מגן דוד אדון והן המשטרה, התרשמו מכך שבני המשפחה היו במצב סוער, ולא התרשמו מהתנהגות מחשידה או מפלילה. אנשי מגן דוד אדום מסרו על פי התרשמותם מזמן אמת שעל גופו של התובע לא נמצאו סימנים פרט לסימן חנק על הצוואר.

ג. בדו"ח של השוטר הראשון שהגיע לדירה מתועד שרפרף הפוך בחדר השירותים בו בוצע המעשה. השרפרף מתועד גם בדו"ח של קצין החקירות. השרפרף לא מתועד בדו"חות ש השוטרים האחרים ולא צולם על ידי מז"פ. אמנם לא ניתן לקבוע בביטחון גמור אם השרפרף היה במקום בעת האירוע ואף לא ניתן לקבוע אם נעשה בו שימוש, אך בהחלט ניתן לקבוע ששעה שהשוטרים הגיעו למקום, היה במקום שרפרף הפוך שיכול וסייע לביצוע המעשה. אכן טוב אם השרפרף היה מתועד ואולי אפילו נבדק, אך העובדה שלא נעשה כן, אינה מפריכה את המסקנות הסבירות המתבקשות מן החומר שכן קיים.

ד. בחדר השירותים, נראה הכבל תלוי על בורג ברזל גדול שיצא מהקיר, שמפריד בין האמבטיה, לחדר השירותים. ניכר מהתמונות שצולמו שהבורג גבוה מעט ממשקוף הדלת. קצה הכבל מלופף בצורת עיגול, על גבי הבורג, והכבל משתלשל לרצפה. מדובר בכבל חשמלי עם תקע ושקע שזוהה ככבל של אחד המחשבים בבית. המשטרה לא תפסה את הכבל.

המומחים מטעם הצדדים, מר פלג ועו"ד מנצור חלוקים בדעתם אם הכבל מתאים למשימה. שניהם ביצעו ניסויים להוכיח את טענותיהם, כאשר מר פלג, מניח שלא היה שרפרף במקום ועו"ד מנצור מניח שאכן היה שרפרף במקום ונעשה בו שימוש. שני הניסויים לא נעשו עם הכבל הספציפי ובמקום הספציפי ובלא שהיו בידי המומחים הנתונים המדויקים במובן זה שאפילו גובהו של התובע לא הוכח, אלא רק נמסר מפי הוריו במהלך דיון ההוכחות. בין אם נעשה שימוש בשרפרף ובין אם לאו, ניתן להתרשם ממכלול הראיות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

שהובאו שנעשה שימוש בכבל על מנת ליצור לחץ על הצוואר, דבר שהביא להפסקת החמצן למוח.

כפי שהוברר במהלך ההוכחות, התוצאה של חוסר אספקת דם למוח כתוצאה מהידוק הכבל על הצוואר, יכולה להיווצר בין אם נעשה שימוש בשרפרף ובין אם לאו, בין אם הייתה תלייה מגובה ובין אם לאו – שהרי די בכך שאדם יצור לחץ על הצוואר באמצעות כריעה על הברכיים וכובד הראש ולא יפעל להפסיק את הלחץ, כדי להביא לתוצאה של חוסר אספקת דם למוח. מהראיות ומצבו הרפואי של התובע, שניצל לבסוף, הסתמן שבמקרה זה לא הייתה תלייה מגובה שכן גם לאחר התליה הייתה אספקת חמצן למוח, אלא לחץ על כלי הדם בצוואר, ככל הנראה באמצעות הכבל וכובד הגוף.

התובעים טענו לסתירות בעדויות מ' ומשפחתה בנוגע לאופן בו נמצא התובע, ואולם ניכר דווקא שבני המשפחה מסרו גרסאות תואמות יחסית, ראש משרד החקירות תעד בדו"ח מטעמו כי א' מצא את התובע חצי כפוף כשעל צווארו מלופף כבל חשמל כשהוא לא מגיב; בהודעתו במשטרה טען א' שכלל לא הסתכל על התובע רק ראה אותו תלוי כי פחד. מ' תארה בעדותה שהתובע שכב על הברכיים שלו; האח י' מסר בהודעתו, שראה את התובע בחדר השירות על הצינור, עם הפנים לקיר רגליים מקופלות. הווה אומר בהתאם לכל הגרסאות, צווארו של התובע היה מונח על הכבל, התובע היה במצב כפוף כאשר ברכיים מקופלות. לא ניתן לקבוע על סמך העדויות הקיימות אם הברכיים היו על הרצפה אם לאו. בני המשפחה לא נחקרו במשפט ולא ניתן היה לברר עמם את פרטי הפרטים, ואולם ניתן להתרשם שהגרסאות באופן כללי תואמות ויש בהן לתעד ולתאר את המצב בו נמצא התובע.

ה. התיק של התובע, נמצא בסלון, כאשר הרצועה שלו חתוכה. מ' מסרה בהודעתה מתאריך 3/3/11 שהתובע לקח את הרצועה של התיק ואיים להתאבד. הרצועה החתוכה של התיק, תומכת בגירסתה של מ', שאכן זו הייתה כוונתו של התובע.

ו. מהתמונות שצולמו עולה, שהחדר בו נמצא התובע הוא חדרון קטן שאינו מתיישב עם אפשרות של מאבק עם אדם נוסף או שניים, ומכל מקום מאבק כזה היה אמור להותיר סימנים. במהלך הדיון העלו התובעים אפשרות שבשל היות התובע תחת השפעת סמים ומשקאות משכרים יכול ולא התנגד. אפשרות כזו לא נתמכה בדבר וחצי דבר. אכן בדמו של התובע נמצאו שרידי סם, ואולם לא הוכח שמדובר בכמות ששללה ממנו יכולת התנגדות. מדובר בעניין שברפואה שניתן וצריך היה להוכיחו באמצעות חוות דעת. על ידיו ועל גופו של התובע לא נמצאו סימני התגוננות או פגיעות וממצא זה תומך במסקנה שהתובע לא נאלץ להתגונן כנגד תוקפים עלומים.

ז. בזירה לא נמצאו היו ממצאי דם, או ממצאים פורנזיים נוספים, ממצא נוסף שמעיד על כך שלא היה מאבק.

ח. טענת בני משפחת התובע שהיה קיים חוב כספי של אביה של מ' לתובע לא הוכחה בכל דרך. הטענה הושמעה על ידי בני משפחת התובע וידידתו ח' ואף נמסרה למשטרה. הטענה הוכחה על ידי בני משפחת מ' מכל וכל. כזכור התובעים ויתרו על חקירת בני המשפחה. התובעים לא הביאו למשטרה או לבית המשפט פירוט כלשהו המאפשר לקבוע שלתובע היו בכלל אמצעים כספיים שאפשרו לו להלוות כספים ושאמצעים אלו נגרעו בשלב כלשהו. ואולם גם אם אניח שקיים חוב כזה, אין הדבר מצדיק ביצוע נסיון לרצח.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

25. הלכה למעשה, ניכר ממכלול הראיות שהובאו, שעל אף החשדות של בני משפחת התובע, לא היה למי ומשפחתה כל מניע לפגוע פיזית בתובע.

כמפורט לעיל, מהתיעוד בזמן אמת של מי ומשפחתה, על ידי אנשי מגן דוד אדום והמשטרה, עולה שהם היו נסערים ביותר ואף התקשו להתאושש לאחר מכן. על פניו מדובר במצב נפשי שאינו מתיישב עם ביצוע פשע וניסיון להסתיר את מה שארע. מן הראיות עלה שבני המשפחה ניסו לסייע לתובע, הורידו אותו מן הכבל, מי ביצעה הנשמה, זומן מגן דוד אדום – מדובר בהתנהלות שאינה מתיישבת עם מעשה מכוון מכל סוג.

קיים חוסר הגיון בסיסי באפשרות שבני משפחתה של מי יבחרו לנסות לרצוח את התובע בביתם, באמצעות ביום של חניקה, יתקשרו לאמו, יפעלו להצילו, יקראו למגן דוד אדום, הכל על רקע ויכוח כלשהו עם אחותם ביחסים שבינו ובניה והכל במועד שבע ברכות לאחר חתונת האחות, כשבני המשפחה חזרו מהשמחה.

הטענה שהעלו התובעים שלבני משפחתה של מי יש עבר פלילי גם בעבירות גוף, בוודאי כשלעצמה לא מביאה למסקנה שהם ניסו לרצוח את התובע.

הוסף לכל האמור, שבני המשפחה לא נחקרו בחקירה נגדית על עדויותיהם בהליך, וברי שהטענה שמדובר במעשה מכוון מצידם נותרה בגדר ספקולציה, שאינה מכרסמת בראיות הקיימות. לכל אלה יש להוסיף את משקלם של הממצאים על גופו של התובע.

ממצאים בגופו של התובע

26. לא יכול להיות ספק, שקיומם של סימנים על גופו של התובע, הינם ראיות בעלות פוטנציאל משמעותי לנסות לשחזר את אשר ארע ומשכך מטבע הדברים הצדדים הקדישו לנושא זה ראיות וטענות רבות.

גם לא יכול להיות ספק, שעצם קיומם של סימנים, אופן התהוותם, התפתחותם ומשמעותם הם עניין שברפואה, ומשכך הוכחת משמעותם של סימנים אלו היא עניין שברפואה הדורש הגשת חוות דעת רפואית.

27. מתוך חומר הראיות עלה כדלקמן:

א. בני משפחת התובע הצביעו על פגיעות שונות שהם חזו בהם במהלך האשפוז ובכלל זה פצע בראש ופצע בחזה וטענו שאלו יכולים להיות ראיות למאבק. אולם פגיעות אלה לא מתועדות במסמכים הרפואיים עם הקבלה לבית החולים ולא הוגשה חוות דעת שברפואה בנוגע למשמעותם האפשרית. מדובר בראיה שברפואה ובהעדר חוות דעת לא ניתן להוכיחה.

ב. אנשי מגן דוד אדום, שהיו הראשונים שראו את התובע מלבד מי ומשפחתה, מסרו בהודעותיהם במשטרה שלא ראו חבלות על גופו. החובש והמתנדב ע' נשאל מפורשות אם בהודעתו האם היה לתובע פצע בחזה כשעבד עליו והשיב "לא. אולי כשעשו לו עיסויים. אני מיד חשפתי לו את החזה ולא היה לו כלום. תמיד זה כך בהחייאה" (שורה 20,21 בעדות המודפסת).

ג. בניגוד לטענות משפחת התובע שאנשי מגן דוד אדום לא ביצעו לתובע החייאה, עולה באופן ברור מהראיות שהתובע עבר החייאה על ידי אנשי מגן דוד אדום בשטח אשר הצליחו להחזיר לו את הדופק.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

- ד. בבדיקה בחדר הלם בבית החולים צוין שפשוף בצוואר עליון מרכזי.
- ה. בדיקות שנעשו בבית החולים, הצביעו על שרידי סם בדם.
- ו. בבדיקת נוירולוג אובחנו שינויים, שהצביעו על חוסר אספקת דם למוח, דבר שיכול להיגרם מסיבות רבות ואינו מצביע כשלעצמו בהכרח על המנגנון שהביא לחוסר אספקת החמצן.
28. אקדים ואעיר שבמסמכים הרפואיים בבית החולים צוין שהמדובר בניסיון אובדני, כמובן שהרופאים לא היו בזירה ולא התבקשו להכריע במהותו של המעשה ואין בעצם הכיתוב כדי להעיד שכך באמת היה. משכך אין גם משקל לעובדה שאביו של התובע פנה לאחד הרופאים על מנת לדייק את הרשומה ולהבהיר שאין ברשום כדי להכריע שהמדובר בניסיון אובדני (ראו פרוטוקול מתאריך 4/5/16 עדותו של ד"ר אברהם אבוטבול, עמ' 13 שורה 19 ואילך).
29. הנתבעת, שעליה נטל הראיה, תמכה את טענותיה בשתי חוות דעת, האחת חוות דעת של המכון לרפואה משפטית, שניתנה במסגרת חקירת המשטרה, כאשר רופאי המכון התבקשו לחוות דעתם במסגרת חקירת המשטרה בנוגע למנגנון שהביא להיווצרות הסימן על צווארו של התובע. חוות הדעת הוגשה כשהיא חתומה על ידי שני מומחים מן המכון הפתולוגי, כאשר פרופ' היס הבהיר שהוא זה האחראי על חוות הדעת. בחוות הדעת נקבע שעל פי התצלום של התובע – **"בצד ימין של הצוואר בשליש העליון, נמצא פס אלכסוני מלמטה למעשה ומקדימה אחורה עם קרקעיתו בגוון אפרפר-חום שיכול להתיישב עם תעלת לחץ"** – ובמסקנות חוות הדעת הובהר שעל סמך התצלומים של התובע ותצלומי זירת האירוע ועל סמך נתונים רפואיים מאותו תאריך **"הרינו מחוויים דעתנו כי בצווארו נמצא פס אלכסוני שיכול להתיישב עם תעלת לחץ שנגרמה בזמן תליה"**.
- אין מחלוקת שבחלק מן המסמכים הרפואיים כמו גם בחוות הדעת של המכון לרפואה משפטית תועד שבר בחוליה C6 ולאחר שבוצעו בדיקות נוספות לתובע נמצא שלא היה שבר כזה. פרופ' היס אישר בעדותו שאכן בדיעבד הוברר שלא היה שבר כזה ויתכן שהוא לא שם לב שהדבר נשלל לבסוף במסמכים הרפואיים. פרופ' היס הסביר ששבר בחוליה צווארית שישית הוא ממצא נדיר במיוחד בגיל הזה והוא לא עניין העיקרי לשם האבחנה של מנגנון יצירת תעלת הלחץ בצוואר.
- פרופ' היס התייחס בעדותו לצורתו של הכבל כפי שצולם על ידי המשטרה, והסביר שמסקנתו היא, שסביב לצוואר הייתה לולאה, מכיוון שקיים סימן בצוואר והיא לא נותרה בשלמותה בכבל מכיוון שלאחר ששחררו את הגוף הלולאה השתחררה.
- פרופ' היס השיב שלא בחן ולא שלל מנגנון חניקה על ידי מישהו אחר, משום שבחניקה על ידי מישהו אחר תעלת הלחץ היא אופקית ונמצאת בשליש האמצעי של הצוואר. פרופ' היס הסביר **"... אני מכיר את כל האפשרויות של המנח של הראש והצוואר כלפי הלולאה ואני אומר ואני חוזר המקובל ברפואה כאשר יש תעלת לחץ בשליש עליון של הצוואר היא נגרמת בגין תלייה, זאת אומרת, הלולאה מתהדקת על ידי משקל הגוף. רפואה זה לא מתמטיקה, תמיד יהיו דברים חריגים אבל באופן כללי זה הדבר השכיח ביותר. הייתי אומר שבתשעים וחמישה אחוז מהמקרים זה עונה לאפשרויות"** (פרוטוקול מתאריך 4/7/16 עמ' 258 שורה 1 ואילך).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

פרופ' היס הוסיף שרוחב הכבל התאים במקרה הזה וזה המנגנון הסביר ביותר. פרופ' היס אישר שהממצאים היו על סמך התמונה שניתנה לו, הם לא זומנו לזירת האירוע וגם לא לבדיקת חיים של התובע, זה השירות שהמשטרה ביקשה והתמונה הספיקה מבחינתו.

פרופ' היס השיב שהשיקולים שהנחו אותו בבחינת התמונה, זה לראות אם זה מתאים להיות תעלת לחץ, והאם זה מתאים מבחינת המיקום והכיוון ואלו שיקולים שלא תלויים בשום דבר אחר. לשאלות אם היה ראוי לתפוס ולבדוק את הכבל השיב פרופ' היס שתמיד טוב להעמיק את חקירת המשטרה, אבל במקרה הזה מבחינתו הוא לא מכיר מגנון אחר לאורך הספרות שיוצר תעלת לחץ בשליש העליון של הצוואר, למעט תליה עצמית.

פרופ' היס הסביר שאפשר למות בתליה עצמית בישיבה, בשכיבה, בכריעה על הברכיים שכן כמות הכוח שנדרשת בכדי לחסום את כלי הדם הגדולים שמעבירים את הדם למוח ומחזירים היא כל כך קטנה שגם לחץ בזמן שכיבה במיטה על ידי כבל או חוט שקושרים לידית של דלת מספיק כדי למות. המשקל של הראש עצמו מספיק כדי להדק לולאה שתגרום למות. פרופ' היס חזר וסביר שלא שמע אחרי ארבעים שנה ברפואה משפטית שתעלת לחץ בשליש העליון של הצוואר נגרמה על ידי הידוק לולא על ידי מישהו אחר, הידוק לולא על ידי מישהו אחר גורמת לתעלה היקפית בצוואר אופקית בשליש אמצעי, זה טבע הדברים. פרופ' היס הסביר שהתעלה הנראית בתמונה לא אופקית, ונמצאת בשליש העליון של הצוואר, כאשר כל מה שנמצא מתחת ללסת התחתונה הוא השליש העליון.

פרופ' היס הסביר שאופקי זה משהו שהוא מאונך לקו האורך של הגוף, לגבי דידו תעלת הלחץ שנמצאת על צווארו של התובע אלכסונית באופן מובהק. פרופ' היס חזר והסביר והדגים על פני התמונה הנמצאת בתיק בית המשפט ועל הגוף, ש: **"...אין אפשרות שהידוק לולאה על ידי אדם אחר ייצור תעלת לחץ כמו שאת רואה כאן"** (שם, עמ' 276, שורה 5 ואילך).

משהוצגה לו האפשרות שהתובע נתלה על ידי מאן דהוא אחר ללא התנגדות השיב שלתלות אדם זה כל כך חריג, ואם האדם נמצא תחת השפעת סמים ואלכוהול והמנגנון הוא אותו מנגנון של תליה עצמית, כלומר אם הייתה תליה על ידי אדם אחר ללא התנגדות הקורבן איננו יכול לשלול את האפשרות והסביר **"...ולכן כתבתי בסיכום לחוות דעתי בעמוד אחרון בשורה ברורה - יכול להתיישב עם טבעת לחץ שנגרמה בזמן תלייה, זאת אומרת, מה שקורה שבזמן תלייה משקל גופו או חלק מגופו של הקורבן מהדק את הלולאה, זה כל מה שאני יכול לדעת"** (שם, עמ' 280 שורה 14 ואילך). פרופ' היס נשאל בחקירה חוזרת, האם יש לו בסיס לקבוע שהתובע היה במצב שהוא לא יכול להתנגד והשיב שאינו יכול לקבוע את זה אבל הוא יודע שהיו בו סמים שעלולים לטשטש את שיקול הדעת.

30. הנתבעת הגישה עוד את חוות דעתו של ד"ר ליאור דיין, מומחה באורתופדיה ובכאב, שקבע לנוכח מכלול החומר שלפניו שסביר לקבוע שבאירוע הנ"ל נעשה ניסיון אובדני בתליה. עיינתי בחוות דעתו של ד"ר דיין ובעדותו, קשה שלא להתרשם שהמומחיות בתחום אורתופדיה וכאב אינה עולה כדי מומחיות משפטית המאפשרת לקבוע את מנגנון הפגיעה במקרה זה, בפרט כאשר הסתבר בדיעבד ששבר בחוליה C6 אובחן בשגגה. דהיינו לא קיים ממצא אורתופדי רלוונטי. משכך חוות דעתו אינה בעלת משקל ממש.

31. למול חוות דעת אלו, הגישה ההגנה את חוות רפואית מטעם ד"ר סיגל טל רדילוגית בכירה, אשר התייחסה לבדיקות ההדמיה שבוצעו לתובע. המומחית קבעה שבהתאם לממצאים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

שלפניה אין המדובר ב"תליה משפטית" בה המוצא להורג מופל מגובה רב ונגרם שבר שמוביל למותו, אלא במצב שהביא לנזק אנוקסי היפוקסי מוחי. המומחית ציינה שבכל יתר מצבי החנק שאינם "תליה משפטית" שנגרמים על ידי תליה או לחץ על הצוואר ידני או על ידי קשירת הצוואר, התוצאה מובילה ללחץ על כלי הדם וכתוצאה מכך לנזק מוחי אנוקסי היפוקסי.

המומחית הוסיפה שבמקרה הנדון אין סימנים משניים של שברים בסחוסים או בעצם הלשון שיכולים להיגרם מתליה והינם שכיחים בהדמיה ב-CT בתליה, ואין גם סימנים של לחץ על רקמות רכות או תעלת חנק או המטומה ברקמות רכות או עיבוי של הפלטיזמה – ממצאים שרואים לעיתים קרובות בתליה. כמו כן, אין ממצאים של שברים בטרנסוורס פרוסט של עמוד שדרה צווארי, שגם הם מודגמים לעיתים בתליה. לכן, קבעה המומחית בחוות דעתה שעל פי הממצאים ההדמייתיים לא ניתן לקבוע שמדובר בתליה.

בעדותה הבהירה ד"ר טל שאינה רופאה משפטית אלא עוסקת בפענוח בדיקות ברדיולוגיה משפטית. ד"ר טל הסכימה שהממצא לפיו הרקמות הרכות נראות תקינות, מתיישב עם כך שהלחץ שהופעל על הצוואר היה לחץ נמוך. ד"ר טל אישרה, שבדרך כלל שברים בחוליות הצוואריות מצריכים נפילה מגובה רב ואף אישרה שמוות מחנק יכול להיות בתליה גם מגובה נמוך, והוא יכול להיות מעצם חגורת הלחץ על הצוואר. המומחית גם הסכימה שהעדר שברים לא שולל ולא מאשר תליה באופן חד משמעי. ואולם המומחית ציינה שבבדיקות ההדמיה היא לא רואה את הסימנים של תליה, כמו שהיא רגילה לראות בדרך כלל, כגון חגורת לחץ ודימום באיזור של החבל.

המומחית הוסיפה שהייתה רואה את הסימנים האלה גם אם מישהו היה חונק את התובע עם החבל בצורה חזקה ומשכך הסכימה המומחית שהעדר הסימנים אינו מכוון לשום כיוון, אבל אם היו הייתה רואה אותם.

המומחית הסבירה שמבחינתה הממצאים לא מתאימים לתליה אבל גם לא לחנק מכיוון שהיא לא רואה סימנים, אף סימן בצוואר של חנק, של חגורת חנק או תעלת לחץ. וכאשר נאמר שבמצב הזה יש לפנות לתחומי מומחיות אחרים, השיבה: **"אנחנו בעצם כלי עזר. אוקי. הרדיולוגיה המשפטית היא כלי עזר. אנחנו אומרים את כל מה שאנחנו רואים ולפי זה הרפואה המשפטית יכולה להמשיך ולקבל את ההחלטות שלה. אנחנו היום, חלק גדול מהבדיקות, בעצם מה שעושים, עושים C.T ו-MRI שלאחר המוות. אנחנו בעצם עוזרים להם לקבל את התשובה הסופית. העמדה שלנו היא חלק מהתשובה הסופית של הרדיולוגיה, של הרפואה המשפטית"** (פרוטוקול מתאריך 6/7/17, עמ' 621, שורה 31 ואילך).

32. בנוסף מומחה התובעים מר אלכס פלג, התייחס בחוות דעתו, לפס שנמצא על צווארו של התובע וטען שהמדובר בפס אופקי ואולם אין מחלוקת שמר פלג, אינו רופא, אין לו מומחיות ברפואה משפטית ודעתו אינה עולה כדי חוות דעת ברפואה. הדברים יפים כמובן להתייחסות המצויה בסוגיה זו בחוות דעתו של עו"ד מנצור שסמך על קביעתו של פרופ' היס. עו"ד מנצור גם התייחס ארוכות בחוות דעתו למכתב של ד"ר פורמן. המכתב לא הוגש, ד"ר פורמן לא נחקרה וכמובן שאין לדברים שום משקל.

33. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, ואת העדויות שנשמעו אני מעדיפה במובהק את עדותו וקביעותיו של פרופ' היס, בנוגע לסימנים על צווארו של התובע ומשמעותם. התובעים טענו בסיכומיהם כנגד מהימנותו של פרופ' היס, ואולם אין בטענות אלה דבר וחצי דבר בוודאי לא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

בהקשר של תיק זה. מקריאת עדותו של פרופ' היס והאזנה לה, ניתן להתרשם ממומחה מן המעלה הראשונה, שהסיק את ממצאיו על פי הנתונים המוגבלים שנמסרו לו – תמונה יחידה שמסר האב – הכל בהתאם לאמות מידה מקובלות ברפואה, ספרות, ידע ומומחיות רבי שנים. למול פסקי דין שהעבירו ביקורת על התנהלות פרופ' היס אליהם הפנו התובעים, יש עשרות פסקי דין אחרים שבהם נקבעה מהימנותו ומומחיותו, וממילא בית המשפט בוחן את הדברים על פי ההליך שלפניו ולא בהתאם לקביעות של בתי משפט אחרים.

עובדה היא שהתובעים לא השכילו להעמיד כנגד חוות דעתו של פרופ' היס, חוות דעת בתחום הפתולוגיה, וחוות דעת שברפואה שכן הועמדה על ידי התובעים של ד"ר טל לא סתרה את ממצאיו. גם מציאת תמונות נוספות על ידי התובעים על סף סיום ההוכחות, הכרזתם על רצונם להגיש בקשה לראיות נוספות וחוות דעת, כוונה שנזנחה לבסוף, מהווים ראיה לחוסר היכולת לחלוק על ממצאי המכון לרפואה משפטית.

34. המסקנה המתבקשת, היא שהסימן על צווארו של התובע מתיישב יותר עם האפשרות שהתובע ניסה לעשות מעשה אובדני, כפי שעולה גם מן העדויות, מן הממצאים בזירה ומן הראיות על גופו של התובע.

סיכום ביניים – בנוגע למהות המעשה

35. אין מחלוקת שעל הנתבעת מוטל הנטל להוכיח שהתובע התכוון לשים קץ לחייו, להבדיל ממחלה, תאונה, או מעשה מכוון מצד צד שלישי. מהאמור עד כאן, ניתן לקבוע במאזן ההסתברויות בהליך האזרחי, שהנתבעת אכן עמדה בנטל המוטל עליה:

ממהלך האירועים שקדם למעשה, כאשר גרסת מ' ומשפחתה לא נסתרו, ניתן להסיק שהתובע היה במצב נפשי קשה ומתוסכל על רקע רצונה של מ' להפרד ממנו, התובע איים בהתאבדות, כפי שעשה בעבר ולדאבון הלב אף ביצע. חיזוק לגרסת מ' יש בשיחת הפלאפון שקדמה לאמו של התובע שתבוא לקחת אותו, שיחה שמאשרת גם משפחת התובע.

על אף קיומן של סתירות וחוסר התאמות בגרסת מ' ומשפחתה, גרעין הגרסה סביר, ממתיישב עם הממצאים בשטח ועם התנהלות המשפחה שהזעיקה עזרה וניסתה לסייע לתובע, ואין יסוד להניח שהם פגעו בו או ניסו לפגוע בו.

הממצאים בזירה לא העלו חשד למעשה פלילי, אין סימני מאבק, לא היו סימנים על גופו של התובע והיו סימנים לכך שמדובר במעשה שהתובע בחר לעשות ולא במעשה פשע כלפיו.

הסימן שנתר על צווארו של התובע תומך במסקנה זו ומתיישב יותר עם תליה באופן שהופעל לחץ על כלי הדם בצוואר, שבוצעה על ידי התובע עצמו.

תחושותיהם הקשות של משפחת התובע, סימני השאלה שנתרו בליבם והתסכול הרב מן המעשה הנורא ותוצאותיו הטראגיות מובנים, אך אין די באלה ואין גם די בספקולציות שאין ראיות לתמוך בהן וספקולציות אלה לא מכרסמות בראיות ובממצאים הקיימים.

על סמך הממצאים הקיימים ניתן לקבוע, באמת המידה של מאזן הסתברויות שהתובע ניסה לשים קץ לחייו.

36. משנקבעה מהותו של המעשה, יש להמשיך ולדון בטענות הביטוחיות שהעלו הצדדים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הטענות במישור הביטוחי – תמצית העובדות וטענות הצדדים

37. אין מחלוקת שבעת האירוע היה התובע מבוטח אצל הנתבעת בפוליסת ביטוח, שהוצאה במסגרת ביטוח בריאות קבוצתי בין הנתבעת לבין ארגון גמלאי בזק.

38. התובע פנה באמצעות הוריו בתביעה לנתבעת בחודש אוגוסט 2013 כשנתיים ומחצה לאחר האירוע וטען שהוא זכאי לתגמולי ביטוח עקב מצב סיעודי נטען.

לנוכח המסמכים הרפואיים שהיו בפניה, פנתה הנתבעת בתאריך 2/9/13 לתובע באמצעות אביו וביקשה מסמכים נוספים, לרבות תיק משטרה, מסמכים רפואיים, תיק ביטוח לאומי.

הנתבעת ביקשה לצלם את תיק המשטרה בעצמה אך נמסר לה בתאריך 5/11/13 שתיק המשטרה מצוי בפרקליטות המדינה ולא ניתן לצלמו.

בתאריכים, 6/11/13 ו- 17/11/13 נעשתה פניות נוספות דומות לאביו של התובע. אביו של התובע לא השיב לפניות אלו.

התובעים הגישו את תביעתם בתאריך 17/12/13.

בתאריך 7/10/14 ניתנה לנתבעת הערכתו של ד"ר דיין, לפיה מן המסמכים הרפואיים עולה שמדובר בניסיון אובדני בתליה שגרם לפגיעה מוחית. גם באותו שלב הנתבעת טרם השיבה לתובעים.

39. בכתב התביעה נטען שהנתבעת לא מסרה למי מהתובעים בטרם קרות מקרה הביטוח את פוליסת הביטוח וכי לתובע שמורות כל הטענות הנובעות מאי מסירת הפוליסה בטרם קרות מקרה הביטוח, על כל המשתמע מכך.

כן נטען שאין ולא יכול להיות ספק שמצבו הרפואי של התובע מהווה מקרה ביטוח על פי הפוליסה, שהתובע פנה לנתבעת על מנת לממש את זכויותיו ואולם הנתבעת לא מסרה לו את עמדתה בכתב ובכך היא מפרה את הנחיות המפקח על הביטוח. התובעים טענו כי משלא הנתבעת עמדתה היא מנועה מלהעלות נימוקי דחייה לתביעה.

לכתב התביעה צורפה פוליסה שנכנסה לתוקף לאחר קרות מקרה ביטוח בתאריך 1/5/11, בצירוף מכתב של ארגון גמלאי בזק המופנה לגמלאים ולגמלאיות, והמפרט בפניהם את השיפורים שחלו בפוליסה. הנתבעת טענה שנוסח הפוליסה שצורף לכתב התביעה הוא נוסח מאוחר יותר ואולם גם בו, מופיע החריג בסעיף 16.1.3 בנוסח זהה.

40. כמפורט כבר לעיל, ניתנה לנתבעת הרשות להתגונן רק לגבי חלק מטענותיה בהתאם לתצהיר של הגב' רווה שצורף לבקשה למחיקת כותרת ולמתן רשות להתגונן. בסעיפים הרלוונטיים נטען שלאור המסמכים שהמציא התובע בעת הגשת טופס התביעה עלה שפגיעתו הנטענת נגרמה כתוצאה מניסיון התאבדות ובהינתן קיומו של חריג בפוליסה, בהקשר זה ביקשה הנתבעת לקבל את המסמכים הדרושים לה לצורך בירור חבותה ובין היתר תיק המשטרה ותיק הביטוח הלאומי ואולם תחת שהמשיב ימציא את המסמכים הוא הגיש את התביעה.

כן טענה הנתבעת שנוסח הפוליסה שצורף לכתב התביעה הינו נוסח מחודש שנכנס לתוקף לאחר מקרה ביטוח ולפיכך יש להתייחס לפוליסה שהייתה רלוונטית לקרות מקרה הביטוח הנטען במועד הרלוונטי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

כן הותר לנתבעת להעלות טענות לעניין הוצאות השיקום, וכיסוי להחזר הוצאות בגין קניית אביזרים רפואיים.

41. התובעים בחרו שלא להגיש כתב תשובה לכתב ההגנה של הנתבעת.

42. בתאריך 4/12/18 ביקשו התובעים לתקן את סכום התביעה בלבד, לאור חלוף הזמן והצטברות תגמולי הביטוח הנטענים. הנתבעת הותירה את הבקשה לשיקול דעת בית המשפט וזו התקבלה, לפיכך סכום התביעה הועמד על 558,700 ₪.

הנתבעת לא הגישה כתב הגנה מתוקן, ואולם בתאריך 22/11/19 הגישו התובעים לתיק בית המשפט "כתב תשובה" במסגרתו העלו טענות משפטיות שונות שלא נטענו בעבר. בהחלטה מתאריך 29/1/19 קבע המותב שהתיק היה אז בטיפולו שכתב התשובה אינו מתקבל לתיק, שכן הנתבעת לא הגישה כתב הגנה מתוקן ולפיכך רואים אותה כמסתמכת על כתב ההגנה שהוגש בעבר. המועד להגשת כתב תשובה לאותו כתב הגנה חלף זה מכבר (תקנה 61 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 ולא ניתן בהתאם לתקנה 95 לתקנות סדר הדין להגיש כתב תשובה כעת. לפיכך המסמך הוצא מן התיק.

43. בסיכומיה טענה הנתבעת שלא יכול להיות ספק, שאין בפוליסה כיסוי ביטוחי במקרה של ניסיון התאבדות או שימוש בסמים, כך לפי נוסח הפוליסה שצורף על ידה, וכך לפי נוסח הפוליסה שצורף על ידי התובעים. הנתבעת הדגישה שהתביעה לא נדחתה על ידה, אלא היא ביקשה לקבל מסמכים לצורך בירור החבות, אשר לא התקבלו. הנתבעת הוסיפה שאין כל משמעות לטענה כלשהי בדבר פעולות הנתבעת עד הגשת התביעה, קל וחומר כאשר לא הוגש כתב תשובה, לא התבקשה מחיקת סעיפים מכתב ההגנה והמחלוקת התבררה עד תום ללא כל התנגדות.

הנתבעת הוסיפה וטענה שבהתאם לכתבי הטענות המגדירים את המחלוקת על בית המשפט להכריע בשאלה היחידה האם התובע ביקש לשים קץ לחייו.

הנתבעת הדגישה שהתובע לא טען דבר לעניין תחולת או אי תחולת סעיף 50 לחוק חוזה הביטוח, ומדובר בהרחבת חזית. לגופה של טענה השיבה הנתבעת, שתנאי סעיף 50 לחוק אינם מתקיימים, שכן מקרה הביטוח במקרה דנן אינו מותו של המבוטח אלא מצב סיעודי וסעיף 53 לחוק חוזה ביטוח הוא הסעיף הרלוונטי לביטוח סיעודי.

הנתבעת הוסיפה שמעשה התאבדות מטיבו הינו מכוון ורצוני, בניגוד לתאונה ומכאן שחל בעניין סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח המדבר על העדר ביטוח במקרה של מעשה שנעשה במתכוון.

הנתבעת עמדה ארוכות על סיווגו של ביטוח סיעודי, לעומת ביטוח חיים, וטענה שכלל ובוודאי במקרה הספציפי, אין הפוליסה משוייכת לגדר ביטוחי החיים.

אשר לטענה בנוגע לאי קבלת הפוליסה הושב שהמדובר בעדות יחידה של אביו של התובע בטענה כבושה, העובדה שהפוליסה צורפה לכתב התביעה מעלה שקיבל אותה, ומכל מקום אין בפי התובע טענה כלשהי לפיה אילו היה יודע את מלוא תנאי הפוליסה היה פועל אחרת, 10 שנים לפני קרות האירוע. נטען עוד שהטענה לא יכלה לשנות דבר, שעה שתנאי הפוליסה אינם שנויים במחלוקת ושעה שמדובר בפוליסה קבוצתית.

44. לסיכומי הנתבעת השיבו התובעים בטענות רבות מטעמם, חלקן הועלו לראשונה במסגרת הסיכומים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

התובעים טענו שהנתבעת לא עשתה לבירור חבותה ולא מסרה עמדתה לתובעים ומשכך לא הייתה להם הברירה אלא להגיש תביעתם.

התובעים מדגישים שהטענה היחידה שבית המשפט התיר לנתבעת להתגונן בה היא החרג בדבר ניסיון אובדני, וטענה לחרג נוסף של שימוש בסמים, נמחקה בהחלטת בית המשפט בתאריך 19/10/14.

התובעים טענו שהחרג בדבר ניסיון אובדני לא פוטר את הנתבעת מחבותה ממספר נימוקים: ובין היתר החרג סותר את סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח אינו ניתן להתנאה; החרג אינו חלק בשל סעיף קוגנטי נוסף שעניינו במעשה אובדני – סעיף 50; הנתבעת לא מסרה את הפוליסה ואינה רשאית להסתמך על החרג; החרג אינו מודגש בהתאם להוראות סעיף 3 לחוק ואינו מצוי בסמוך לנושא; בהתאם לכללי הפרשנות החולשים על חוזה ביטוח אין להחיל את החרג על האירוע הנטען.

45. רבות מן הטענות המשפטיות שהעלו התובעים בסיכומים לא הועלו בכתבי הטענות מטעמים. בכתב התביעה הטענות היחידות שהועלו היו אי קבלת הפוליסה ואי מתן מענה לתביעה הא ותו לאו. על אף שמרגע הגשת כתב ההגנה היה ברור לתובעים שהנתבעת טוענת לתחולתו של החרג שעניינו ניסיון התאבדות, התובעים לא מצאו לנכון להגיש כתב תשובה במועד אלא ניסו לעשות כך לאחר שנים על סף הגשת הסיכומים. ניסיון שמלמד שהתובעים הבינו בדיעבד את הצורך בהגשת כתב התשובה על מנת להעלות את הטענות ומשנדחה ניסיון זה על ידי בית המשפט, לא נותר אלא כתב התביעה והטענות שבו שאינו כולל ואפילו ברמז את הטענות המשפטיות המשמעותיות שנטענו לראשונה בסיכומים.

על אף האמור מושכלות יסוד הן שהכלל של שינוי והרחבת חזית מופנה בעיקר כלפי טענות עובדתיות, אף כי הוחל גם כלפי טענות משפטיות שיש בהן שינוי מהותי של חזית הטיעון. כאשר מדובר בטענה משפטית הנמצאת בגדרה של מסגרת עילת התביעה, והנובעת מהנתונים העובדתיים והמשפטיים הפרוסים בפני בית המשפט והצד שכנגד, אין לנעול את הדלת בפניה, בפרט כך כאשר בהליך זה הועבר נטל ההוכחה מכתפי התובעים לכתפי הנתבעת. משכך, נכון לדון בטענות התובעים לגופן.

46. אעיר כבר בתחילת הדברים, שצודקים התובעים בטענתם, שהחרג היחיד שהנתבעת העמידה לדיון הוא החרג של ניסיון התאבדות. החרג שעניינו שימוש בסמים לא נטען בכתב ההגנה, ומכל מקום, המדובר בטענה שברפואה וממילא מהראיות שהובאו לא ניתן לדעת באיזה סוג סמים נעשה שימוש, מתי נעשה השימוש ומה הייתה השפעת הסמים על פעולותיו של התובע ובוודאי שלא ניתן לקבוע שהשימוש בסמים גרם למעשהו של התובע.

47. אדון בטענות הצדדים, ותחילה ראוי להתייחס לטענות התובעים בנוגע להתנהלות הנתבעת ולמשמעות אי קבלת הפוליסה, שהינן הטענות היחידות שהועלו בכתבי הטענות מטעמים.

התנהלות הנתבעת

48. טענת התובעים הינה שהנתבעת לא עשתה די לבירור חבותה. בכתב התביעה טענו התובעים שעקב כך היא מנועה מלהעלות נימוקי דחייה. בסכומיהם לא חזרו על הטענה שהנתבעת מנועה מלהעלות נימוקי דחייה, ואולם התייחסו להתנהלותה, ומשכך נכון להתייחס לכך בקצרה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

כמפורט לעיל, התובעים פנו לנתבעת כשנתיים וחצי לאחר האירוע. הנתבעת אכן לא השיבה עניינית אלא ביקשה מסמכים נוספים. נציגת הנתבעת הסבירה בתצהירה ובעדותה שמן המסמכים הרפואיים שצורפו עלתה האפשרות שמדובר בניסיון התאבדות והם ביקשו לעיין בתיק במשטרה בטרם יגיעו להחלטה. מתוך המסמכים שצרפה הנתבעת עולה, שאכן פנתה בניסיון לאסוף את תיק המשטרה ונענתה בסירוב בטענה שהתיק בפרקליטות. התובעים עצמם לא העבירו לנתבעת את החומר כפי שביקשה, אף שעולה מעדותו של אביו של התובע שיכול ובאותו זמן היה חלק מהחומר בתיק המשטרה היה בידם.

גם אם אניח כטענת התובעים שלנתבעת היה מספיק מידע להגיע להחלטה ראשונית, וכי ממילא הייתה מתקבלת החלטה שמדובר בניסיון התאבדות, הרי שלא ניתן לחלוק שהחומר מתיק המשטרה רלוונטי. הרצון של הנתבעת לבסס את עמדתה על מכלול החומרים הקיימים שנוגעים במובהק לאירוע, בנסיבות שהוכחו, אינו מלמד כשלעצמו על התנהלות בחוסר תום לב או במטרה להתיש את התובעים. ובוודאי שאין בהתנהלות זו כדי לחסום את הנתבעת מלהעלות טענות לגופו של עניין.

על פי הוראות הפוליסה, פרק שלישי העוסק בביטוח הסיעודי, סעיף 8 שעניינו "תביעות ותשלומי המבטח", בעל הפוליסה או המבוטח או בא כוחו חייב למסור למבטח הודעה בכתב על הליקוי שגרם לצורך הסיעודי לא יאוחר מחודש ימים לפני תום תקופת ההמתנה, או במידה ועקב מצב בריאותו של המבוטח לא התאפשרה מסירת ההודעה, במועד המוקדם ביותר. אין חולק שהודעה לא נמסרה בזמן אמת וגם אם יאמר שמצבו של התובע לא אפשר מסירת הודעה על ידו, לבטח אפוטרופסיו יכלו למסור הודעה לנתבעת במועד מוקדם יותר מזה שבו נמסרה. יכול שהתובעים המתינו להכרעת המשטרה או הפרקליטות ואולם התנהלות זו אינה יכולה לפעול לחובת הנתבעת.

לפי סעיף 8 ב' לפוליסה, עם קבלת ההודעה, יעביר המבטח למודיע את הטפסים, והמבוטח יהיה חייב להמציא למבטח את כל המסמכים הרלבנטיים האחרים הדרושים למבטח באופן סביר לשם בירור מקרה התביעה. ונקבע שהמבטח יהא רשאי לנהל כל חקירה ולהעמיד את המבוטח לבדיקה. רק לאחר מילוי כל דרישות הסעיף לשביעות רצון המבטח, יקבל המבוטח בתוך 30 יום החלטה בדבר תשלום הביטוח הסיעודי.

מכאן, התנהלות הנתבעת אשר ביקשה לקבל מידע רחב יותר על נסיבות האירוע ולעיין בתיק המשטרה, מתיישבת עם הוראות הפוליסה ולא ניתן לבוא חשבון עמה בשל כך. יש לבחון אם כן את טענתם הנוספת של התובעים בנוגע לאי קבלת הפוליסה.

קבלת הפוליסה

49. טענת התובעים שלא נמסרה לידם הפוליסה, הועלתה לראשונה בכתב ההגנה ולאחר מכן במסגרת תצהיר אביו של התובע, שהסביר בעדותו שהוא זה אחראי על עניינים אלו בבית. אחותו של התובע ואמו לא התייחסו לטענה זו ולא כללו אותה בתצהיריהם. בעדותו אישר האב שהוא משמש כיו"ר עמותת גמלאי קרן מקפת, ובמסגרת התפקיד הזה עסק בנושאים ביטוחים קבוצתיים של העמותה, כולל בהשלמה של ביטוח סיעודי.

האב טען שכאשר חתם על הפוליסה בשנת 2003 חתם על הצטרפות לביטוח לסיעודי לא הייתה בידיו הפוליסה וקיבל אותה לאחר אירוע של הבן שלו. האב תאר כדלקמן – "כבוד, כאשר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

קרה מקרה לבן שלי, ואני פניתי לוועד בקשר וסיפרתי להם מה שקרה, הם אמרו: לי תשמע, הם בדקו עם הסוכן, הסוכן אמר להם: חבר'ה זה לא מכוסה, יש סעיף 16 שמבטל במקרה של ניסיון התאבדות, הוא מבטל את הפוליסה. ואז ביקשתי מהם חבר'ה תעבירו לי את הפוליסה. אמרו אין בידנו פוליסה, הם יפנו אותי אל הסוכן, התקשרתי לסוכן, הסוכן העביר לוועד את הפוליסה. נסעתי לוועד לקבל את הפוליסה, זה היה שמונה שנים אחרי שהצטרפתי לביטוח הזה" (פרוטוקול מתאריך 6/7/17 עמ' 626 שורה 23). האב נשאל האם במהלך שמונה השנים האלה טען בפני גורם כלשהו שלא קיבל את הפוליסה והשיב: "לא, מכיוון שלא התעניינתי בזה. אני ראיתי שמורידים לי כל חודש את דמי הפוליסה. לא עסקתי בזה בכלל. לא עסקתי בנושא של ביטוח. אז לא היה לי שום גם צורך לבדוק. אני האמנתי למה שהוועד והסוכן מסרו לי שהפוליסה הזאת מכסה את כל האפשרויות שישנן. בגלל זה לא התעניינתי. חוץ מזה תגיד לי מי חושב על כזה סוג של אירוע לחפש אם פוליסה מכסה או לא מכסה?" (שם, שם, שורה 30 ואילך).

וכאשר נשאל מדוע אף אחד מהעדים לא העלה את הטענה הסביר – "אף אחד לא העלה את זה, מכיוון שלא היה שום צורך בפוליסה. תשמעי, גברתי. לא היה לנו שום צורך בפוליסה. אנחנו חתמנו על ההצטרפות לביטוח הסייעודי הזה. היינו באיזשהו אירוע ב-2003 לאירוע מסיבת חנוכה. זה הוצג לנו הנושא של הפוליסה הזאת. מילאתי את הטפסים, חתמתי על הטפסים. עשיתי ביטוח לכל המשפחה, ובזה זה הסתיים מבחינתי העניין. ראיתי שמורידים לי כל חודש ואני מכוסה בהורדות. אז לא נתתי לזה בכלל את הדעת" (שם, עמ' 627 שורה 7 ואילך).

לכתב התביעה צרפו התובעים את נוסח הפוליסה שקיבלו, לטענת האב, מן הוועד, הנוסח העדכני יותר. נקל לראות, שלפוליסה מצורף מכתב מארגון גמלאי בזק המופנה לגמלאים והמפרט בפניהם את עיקרי הפוליסה ויתרונותיה ובצידו הפוליסה עצמה. מכתב זה מלמד כשלעצמו שהארגון לקח על עצמו להמציא את הפוליסה לחברי הארגון וסביר שאכן הפיץ אותה על מנת לשכנע אותם להצטרף.

הדברים גם מתיישבים עם ההסכם שהציגה הנתבעת, שאליו מצורפת הפוליסה הנכונה. במסגרת ההסכם, מוגדר ארגון גמלאי בזק כ"בעל הפוליסה", הצדדים הסכימו שכל הודעה שתשלח לבעל הפוליסה תחשב כאילו נמסרה למבוטחים (סעיף 20.1), הארגון התחייב לצרף לא פחות מ-750 מבוטחים בתוך 6 חודשים, ומכאן שארגון גמלאי בזק לקח על עצמו לקשר בין המבטחת לבין המבוטחים. יחד עם זאת הוראות ההסכם לא מסדירים את נושא מסירת הפוליסה באופן מפורש.

עדותו של האב שלא קיבל את הפוליסה הינה, כפי שנטען על ידי הנתבעת, עדות יחידה של בעל דין שהועלתה שנים רבות לאחר עריכת הפוליסה, כאשר האב העיד בכנות שכלל לא התעניין בתנאי הפוליסה ולו היה מקבל את הפוליסה לא היה מחפש כיסוי למקרה מעין זה. ניתן היה לכל הפחות לצפות שיתמוך טענה זו בעדויות נוספות מטעם מי שאחראי על ההסכם וחתום עליו על מנת שיבהיר האם אכן לא נעשו פעולות כלשהן להעביר את הפוליסה למבוטחים או בעדויות מבוטחים אחרים שיבהירו שגם לעיונם לא הועברה הפוליסה. ניכר מההסכם בין ארגון גמלאי בזק לבין הנתבעת, שמדובר במהלך מסודר ומאורגן של הארגון, כן ניכר, כאמור, דווקא מעותק הפוליסה שצרף התובע עצמו, שההצטרפות לביטוח לוותה במכתב מטעם ארגון גמלאי בזק לכל המבוטחים בצירוף הפוליסה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הלכה למעשה, ניכר גם מדבריו של התובע, שהוא סמך על ארגון גמלאי בזק, שהשיג את התנאים הטובים ביותר לפוליסה, לא בדק את תנאיה ולא התכוון לבדוק ומשכך גם אם הייתה נשלחת אליו, כפי שהוא עצמו העיד בכנות לא היה מעיין בפוליסה, לא היה כלל מחפש אם אירוע כזה מכוסה אם לאו ולא היה משנה את התנהלותו. לא יכולה להיות מחלוקת של ממש שלתובעים לא הייתה היכולת להשפיע על תנאי הפוליסה.

50. על אף האמור, הנטל להמציא את הפוליסה למבוטחים מוטל על הנתבעת (סעיף 2 (א) לחוק חוזה הביטוח) ומכאן על הנתבעת מוטל הנטל להוכיח שהיא שלחה את הפוליסה למבוטחים. הנתבעת לא הוכיחה דבר בהקשר זה ואף לא הוכיחה שהייתה הסכמה כלשהי עם ארגון גמלאי בזק בהקשר זה. גם בידי הנתבעת הייתה אפשרות להביא ראיות בנושא והיא בחרה שלא לעשות כן, משכך, לא ניתן לשלול את טענת האב שהפוליסה לא הומצאה ויתרה מכך, ניתן להניח לצרכי ההכרעה שהפוליסה אכן לא נשלחה לתובעים.

51. הנתבעת טוענת שגם אם הפוליסה לא נשלחה לתובעים אין משמעות הדבר שאין ביכולתה להסתמך על החרגי, שכן אין קשר סיבתי בין אי ידיעת תנאי הפוליסה לבין התרחשות האירוע או הנזק.

התובעים חולקים על טענה זו ומפנים לפסיקה, לפיה אי המצאת הפוליסה, גם ובעיקר בביטוחים קולקטיביים, שוללת מן המבטחת להסתמך על החרגים שבה.

התובעים מסתמכים, בין היתר, על פסק הדין ברע"א 4032/17 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' חברת ס.א.ל שיווק ביצים בע"מ (14/5/18) (להלן: "עניין הפניקס") שמהווה את ההלכה העדכנית בנושא. באותו מקרה מדובר היה בפוליסה של יחיד לעניין נזקי רכוש שכללה סייג לגבי גניבת רכב על ידי עובד. שם קבע בית המשפט שהפוליסה לא נמסרה ובית המשפט העליון ראה ליתן לכך משקל ולקבוע שהסייג לא חל, שכן לו הייתה נמסרת הפוליסה יכול היה המבוטח לנקוט אמצעים נוספים. בין היתר הניח בית המשפט שלו הייתה המשיבה שם מודעת לסייגים, הייתה משנה את התנהלותה, נוקטת בפעולות שהיו מוציאות את מקרה הביטוח מתחולת הסייגים, מקטינה את הסיכון להתרחשות מקרה הביטוח או מאפשרת לה להיפרע מאחר. בית המשפט סיכם את הדברים כדלקמן (ההדגשות לא במקור):

"נסכם את העיקר. בחוק חוזה ביטוח ישנן לצד דרישות פורמאליות גם דרישות מהותיות. כדוגמא, החובה למסור את הפוליסה לידי המבוטח, אותה יש למלא "במהירות הראויה", וכן חובת הגילוי וחובת הוידוא. אך זאת יש לזכור: אין אנו עוסקים בהליכי משמעת או בהליכי עונשין כלפי חברות הביטוח, והן יכולות להתגונן בטענות הראויות במשפט האזרחי. בעניין זה יודגש כי עצם העובדה שפעולה כלשהי מהווה סטנדרט בענף הביטוח, עשויה להקשות על קבלת התביעה, אך העניין מורכב יותר. למשל בענייננו, מדובר בסייג הקשור לגניבה על ידי עובד או בשיתוף עמו. אחד מהמאפיינים של סייגים הוא שהם אינם מטילים חובת עשייה או חובה להימנע מעשייה על המבוטח. תחת זאת, חשיבות הידיעה על אודותיהם נעוצה ביכולתו של המבוטח לכלכל את צעדיו, ובכך לנקוט באמצעים שעשויים להקטין את הסיכוי להתממשותם. במקרה דנן, לצד הפרת החובות המוטלות על המבקשות, נפגעה בפועל זכותו של המבוטח לפעול כדי להקטין את הסיכוי להתממשות הסייג. לשון אחר – נגרם נזק הגנתי. לפיכך, ישנו קשר סיבתי בין הפרה לבין הנזק שנגרם למבוטח, ודין הערעור להידחות. החלטתו של בית המשפט המחוזי נותרת אפוא על כנה."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הווה אומר, בית המשפט קובע באופן ברור שבמקרה זה נפגעה זכותו של המבוטח לפעול ונגרם נזק הגנתי ומשכך יש קשר סיבתי בין ההפרה לבין הנזק שנגרם למבוטח. פסק הדין אינו קובע תוצאה מוחלטת ובלתי תלויה בדבר, לפיה מקום שלא נמסרה הפוליסה לא חלים הסייגים.

אכן, לאחר פסק הדין הגיע לדיון מקרה דומה יותר בנסיבותיו לענייננו. באותו מקרה נהרג המנוח פלוני לאחר שנדקר בחזהו. הנתבעת שם ביטחה את המנוח בפוליסת ביטוח תאונות אישיות, הפוליסה נעשתה בשיחה טלפונית ונטען שהפוליסה לא נשלחה למנוח. הנתבעת שם דחתה את הדרישה לקבל תגמולים על פי הפוליסה בטענה שהמנוח היה מעורב באופן אקטיבי באירוע שהביא לפטירתו. משפחת המנוח הגישה תביעה בסדר דין מקוצר וטענה בין היתר שהדבר אינו נכון עובדתית וגם החרוג לא הובא לידיעת המנוח ולכן אין לו תוקף. הנתבעת טענה שהאירוע נשוא כתב התביעה אינו עונה להגדרת תאונה או להגדרת מקרה ביטוח בפוליסה ומכל מקום האירוע נכלל בסייגים בפוליסה.

בעת פסק הדין בבית משפט השלום טרם ניתן פסק הדין **בעניין הפניקס**. בית המשפט השלום דחה את תביעת משפחת המנוח. בית המשפט קבע שבשוק ביטוח תאונות אישיות לא קיימת פוליסת ביטוח שאין בה סייג מסוג זה, ומשכך המשיבה רשאית להסתמך על הסייג גם אם הפוליסה לא הומצאה וכי במקרה זה קיים קשר סיבתי מובהק והדוק בין פעולות המנוח טרם דקירתו לבין דקירתו. על הכרעה זו הוגש ערעור.

הערעור נשמע לאחר מתן פסק הדין **בעניין הפניקס**, על אף האמור הערעור נדחה. בית המשפט בערכאת הערעור קבע שההתנהגות של המנוח שם עולה כדי עבירה פלילית, מדובר במסכת אירועים מובהקת שהסייגים בפוליסה ביקשו להחריג, משכך בצדק נקבע שקיים קשר סיבתי הדוק בין התנהגות המנוח לבין הסייגים בפוליסה. אשר **לעניין הפניקס** קבע בית המשפט שלא ניתן להשוות בין המקרה שם, לבין המקרה הנוכחי – שם קובע בית המשפט שלו הייתה המבוטחת ערה לחריג יתכן והייתה מכלכלת את צעדיה אחרת, במקרה הנוכחי ברור שגם אם המנוח היה מקבל לידי את הפוליסה ורואה, שקיים בה סייג כמו זה שקיים בה לא היה נרתע מלהשתתף בקטטה.

בית המשפט בערכאת הערעור קבע שהמנוח שם היה מוכן לקחת על עצמו את כלל הסיכונים הנובעים מקטטה וההנחה שהייתה רלוונטית בעניין הפניקס לפיה לו הייתה המבוטחת ערה לתנאים הייתה מכלכלת אחרת את מעשיה אינה ישימה. המנוח שם לא היה נוקט בדרך שונה לא היה מודע לתנאי כזה או אחר בפוליסה. בנסיבות אלה, קבע בית המשפט "**התכלית החקיקתית המחייבת מבטח להמציא את הפוליסה למבוטח, אינה מתקיימת במקרה זה. תכלית החקיקה נועדה להבטיח, כי המבוטח, שיהיה ער לסייגים שבפוליסה ולהוראותיה יוכל להתאים את צעדיו להוראות הפוליסה. תכלית חקיקתית זו אינה נפגעה במקרה הנוכחי. בצדק קבע, איפא, בית המשפט קמא, כי במקרה הנוכחי, גם אם הפוליסה לא הומצאה למנוח, המשיבה היתה יכולה להסתמך על הסייגים שבה" (עא (חי" 18-01-63039 עזבון המנוח פלוני נ' איי אי ג'י ישראל חברה לביטוח בע"מ (17/3/19)).**

על פסק הדין הוגשה בקשת רשות ערעור. בית המשפט העליון, מפי כב' השופט עמית, קבע שטענות המבקשים שנסמכות על פסק הדין **בעניין הפניקס** אינן משכנעות, שכן המבקשים ניסו להיבנות ממנו בבית המשפט המחוזי ובית המשפט המחוזי דחה את הטענה נוכח ההבדלים בין המקרים. כן ציין כב' השופט עמית שאפשר שפרשנותו והיקף תחולתו של פסק דין **בעניין הפניקס** עוד ידרשו דיון וליבון בעתיד, ואולם לא קבע מסמרות בעניין זה. למען שלמות התמונה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

אציין, שבית המשפט העיר שבאותו עניין לא נקבע שהפוליסה לא נשלחה למבוטח והשאלה נותרה ללא הכרעה (רעא 2704/19 עזבון המנוח פלוני נ' AIG חברה לביטוח בע"מ (17/3/19)).

52. הכרעות בית המשפט המחוזי ובית המשפט העליון יפות גם לענייננו. גם לו הייתה נשלחה הפוליסה, אביו של התובע עצמו העיד שלא היה בודק כלל את העניין וניתן גם לומר במידה רבה של וודאות שהתובע לא היה נדרש כלל לתנאי הפוליסה וסייגיה (שהרי האב העיד שהוא אחראי על עניינים אלו בבית) ומכאן שהן האב והן התובע לא היו משנים את התנהלותם. המעשה שביצע התובע כל כך קיצוני, וככל הנראה נבע מתוך מצוקה גדולה ומשכך נקל לקבוע שהוראות הפוליסה לא היו משנות לכאן ולכאן. אין כל יסוד לקבוע שלאב או לתובע הייתה דרך כלשהי לדאוג לכיסוי ביטוחי אחר בגין מעשה מעין זה בוודאי שלא בפוליסה הספציפית שהינה פוליסה קולקטיבית. משכך, לא קיים קשר סיבתי בין אי קבלת הפוליסה, לבין התאמת צעדיהם של התובעים לפוליסה. בנסיבות אלה, רשאית הנתבעת להסתמך על הוראות הפוליסה, על החריגים שבה, ובוודאי שהיא רשאית להסתמך על הוראות חוק חוזה הביטוח.

53. משנקבע שהנתבעת רשאית להסתמך על הוראות הפוליסה, יש לבחון את הוראות הפוליסה ומשמעותן.

הוראות הפוליסה

54. אין ספק שהפוליסה שצורפה לכתב התביעה נכנסה לתוקף לאחר קרות מקרה הביטוח ולפיכך יש לבחון את חבות הנתבעת לפי הפוליסה שהייתה בתוקף בעת הרלוונטית. הנתבעת צרפה לכתב ההגנה כמו גם לראיותיה את הסכם ביטוח בריאות קבוצתי שנחתם עם בין הנתבעת לבין ארגון גמלאי בזק שמהווה את "בעל הפוליסה" המפרט את כל הוראות הפוליסה.

מהות הביטוח בהתאם לסעיף 3 בהסכם הינה, כיסוי לניתוחים בישראל ובחו"ל, ביטוח סיעודי, כיסוי לתרופות, כתבי שירות והטבות מיוחדות.

פרק 1 לפוליסה עוסק בהגדרות, סעיף 1 בפרק קובע שההגדרות יחולו על כל פרקי ההסכם ועל כל נספחיו.

הגדרת "מקרה ביטוח" בסעיף 1.15, הינה כדלקמן: "מערכת עובדות ונסיבות כמתואר בהסכם זה על כל נספחיו, אשר בהתקיימם מקנה למבוטח תגמולי ביטוח".

פרק 3 לפוליסה עוסק בביטוח הסיעודי ו"ליקוי" מוגדר כדלקמן: "ליקוי גופני, הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מלידה".

"מקרה ביטוח" מוגדר בפרק 3 כ: "היות המבוטח בעל צורך סיעודי ובתנאי שגילו מעל 18".

"צורך סיעודי" מוגדר כדלקמן: "מבוטח אשר עקב תאונה מכל סוג (כולל תאונת עבודה ו/או תאונת דרכים) או מחלה כרונית, או ליקוי בריאותי אחר, זקוק לעזרה ממשית יומיומית ושבהעדרה אינו מסוגל לבצע באופן עצמאי וללא עזרה 3 או יותר מתוך 6 פעולות (פעולות יומיום) המפורטות להלן:..."

סעיף 14 להסכם עוסק בחריגים לפוליסה כולה. סעיף 14.2.2 קובע:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

"המבטח לא יהא אחראי ולא חייב לשלם תגמולי הביטוח בגין מקרה ביטוח כולו או מקצתו על פי אחד או יותר מפרקי הפוליסה בכל אחד מן המקרים הבאים:

14.2.2.2 מקרה הביטוח נגרם מחמת אי שפיות ו/או מחלת נפש, נסיון התאבדות, פגיעה עצמית מכוונת, שימוש בסמים למעט שימוש בסמים רפואיים לפי הוראת רופא".

בהתאם לסעיף 8 ב' לפרק 3 בפוליסה, בעל הפוליסה או המבוטח יהיה חייב להמציא לנתבעת את כל המסמכים הרלבנטיים הדרושים לנתבעת באופן סביר לשם בירור מקרה התביעה.

בסעיף 20.1 להסכם נכתב שכל הודעה שתשלח לבעל הפוליסה תחשב כאילו נמסרה למבוטחים.

סעיף 20.3 קובע שעל ההסכם, בכפוף לתנאיו חל חוק חוזה הביטוח.

55. בענייננו לא יכולה להיות מחלוקת שהתובע זקוק לעזרה ממשית יומיומית ושבהעדרה אינו מסוגל לבצע באופן עצמאי וללא עזרה 3 או יותר מתוך 6 פעולות (פעולות יומיום) המפורטות בפוליסה. בהקשר זה גם לא ניתנה לנתבעת הרשות להתגונן. השאלה היא האם מצב זה נגרם "עקב תאונה מכל סוג (כולל תאונת עבודה ו/או תאונת דרכים) או מחלה כרונית, או ליקוי בריאותי אחר..." כפי שנקבע בפוליסה, הכל גם בשים לב לחריג שעניינו שענייננו ניסיון התאבדות אליו הפנתה הנתבעת ולהוראות חוק חוזה הביטוח לרבות סעיף 26 העוסק במעשה מכוון וסעיף 50 לחוק המסייג את סעיף 26 במקרה של פוליסת ביטוח חיים ומעשה התאבדות.

מעיון בהוראות הפוליסה בכלל, וההוראות הנוגעות לביטוח הסייעודי בפרט ובשים לב לחריגים המפורטים בפוליסה, ניכר על פניו שהביטוח ובכלל זה הביטוח הסייעודי נועדו לכסות נזק שנגרם ממחוללים שאינם בשליטת המבוטח – "תאונה, מחלה או מום מלידה". אין מחלוקת שהתובע לא סבל ממחלה או ממום מלידה, ועל פניו הגדרת "תאונה" במהותה אינה מתיישבת עם מעשה מכוון.

לא למותר להפנות כבר בשלב זה להלכה פסוקה, לפיה מעשה התאבדות כשלעצמו אינו בגדר "תאונה", שכן תאונה מעצם טיבה הינה בלתי צפויה, בלתי מכוונת ופתאומית. מעשה ההתאבדות כשלעצמו הוא, לכאורה, מעשה מכוון ורצוני, ועל-כן הוא מהווה ניגוד לתאונה שהיא פתאומית ובלתי צפויה. בית המשפט הביע דעתו שהתאבדות ותאונה הם תרתי דסתרי (עא (חיי) 108/8 מדינת ישראל - משרד הבטחון נ' מגדל בנין, חברה לביטוח בע"מ (16/1/1981), עא 10142/09 שמחה כהן נ' הפניקס חברה לביטוח בע"מ (22/1/12), להלן: "עניין שמחה כהן"). בנסיבות אלה, אין תימה שנכלל בפוליסה חריג ברור המוציא ניסיון התאבדות מגדר המקרים המכוסים על ידי הוראותיה.

התובעים טוענים שהחריג, סותר את הוראותיו הקוגנטיות של סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח, יש לדון בטענה כזו, שכן ככל שתתקבל, הרי שדינה של התביעה להתקבל אף היא.

סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח – מגן או חרב?

56. סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח, קובע כדלקמן: "נגרם מקרה הביטוח בידי המבוטח או בידי המוטב במתכוון, פטור המבטח מחבותו".

לטענת התובעים, החריג סותר את הוראת סעיף 26 לחוק או מתנה עליו, ובהתאם לפסיקה, תניית פטור העומדת בניגוד להוראות הכופות של חוקי הביטוח בטלה מעיקרה. משכך טענת

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

התובעים הינה שלאור הוראת סעיף 26 הנתבעת אינה רשאית להסתמך על החרג הנטען מהטעם שמבוטח המבקש להתאבד אינו מתכוון להגיע למצב סיעודי ועל כן לא מתקיים יסוד הכוונה לגרום למקרה ביטוח. לשיטת התובעים, רק פעולה מכוונת שמטרתה לגרום לתוצאה המזיקה באה בגדרו של סעיף 26 וגם אם ביקש התובע לשים קץ לחייו לא הייתה לו כל כוונה לגרום למצב סיעודי לעצמו על מנת לזכות בתגמולי הביטוח.

משכך, לדידם של התובעים, הפרשנות הנטענת על ידי הנתבעת לפיה בכל מקרה בו המצב הסיעודי נגרם כתוצאה ממעשה אובדני מבלי שהייתה כוונה מצד המבוטח לגרום למצב הסיעודי כדי לזכות בתגמולי הביטוח, סותרת את הוראת סעיף 26 שאינה ניתנת להתנאה.

57. הנתבעת טוענת מנגד שדווקא חל בענייננו סעיף 26 לחוק ואין כיסוי לתביעה גם מכוח הוראותיו, בהקשר זה מפנה הנתבעת לספרו של ירון אליאס, **דיני ביטוח** (מהדורה שלישית, 2016) (להלן: "אליאס", עמ' 1044, להלן "אליאס"), שסבור שבמקרה של מעשה התאבדות שלא צלח, אין כיסוי ביטוחי, לנוכח הוראות סעיף 26 לחוק – ובלשונו:

"מה הדין כאשר ניסיון ההתאבדות של מבוטח לא צלח? האם המבוטח בביטוח נכות או ביטוח אובדן כושר עבודה למשל, שנפגע אגב ניסיון התאבדות כאמור, זכאי לתגמולים בגין הפגיעה? נראה כי נוכח העיקרון הקבוע בסעיף 26 לחוק, יש להשיב על שאלה זו בשלילה. הוא הדין לגבי מבוטח בביטוח נזקי גוף שנפגע בגופו במהלך ניסיון התאבדות שנפסק באיבו או מחמת ניסיון התאבדות שלא צלח".

58. הנה כי כן, הוראות סעיף 26 יכולות להכריע את גורלה של התביעה לכאן או לכאן או לפחות להשפיע בצורה מהותית על ההכרעה הנדרשת, משכך נכון להתייחס לתכלית הסעיף והפסיקה הרלוונטית.

סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח מבטא את הרעיון הבסיסי העומד ביסוד דיני הביטוח לפיו ככלל פוליסות הביטוח לא באות לכסות מקרים בהם אדם גורם נזק במכוון לעצמו או לאחר. חוזה הביטוח נועד להגן על המבוטח מפני התממשות סיכון, להבדיל מהתרחשותו של אירוע ודאי והוא מחייב מטיבו מידה של אי וודאות. בית המשפט קבע, שגרימת נזק במתכוון על ידי המבוטח אינה סיכון שניתן לבטח מפניו ושליטת תגמולי ביטוח ממבוטח שגרם למקרה ביטוח במתכוון מתחייבת גם מטעמים של תקנת הציבור ודרישת תום הלב בקיום חוזה (ראו: ע"א 172/89 סלע חברה לביטוח בע"מ נ' סולל בונה (1/2/1993), שם קבע בית המשפט שגם ביטוח "כל הסיכונים" דורש אירוע תאונתי, אליאס, עמ' 1021). שליטת תגמולי ביטוח ממבוטח שגרם בכוונה להתרחשות הנזק, שומרת גם על אינטרס חשוב של ציבור המבוטחים בכללותו, שהוא זה שיאלץ לבסוף לשאת בהתייקרות הפרמיות אחר תשלום בעבור נזקים וודאיים.

59. לאור טענת התובעים יש לבחון את יסוד הכוונה אליו מתייחס הסעיף – האם מה שמונח ביסוד הכוונה הוא הרצון להשיג תוצאה מסויימת קונקרטית כפי שטוענים התובעים – דהיינו בענייננו הרצון לסיים את החיים (להבדיל מרצון להגיע למצב סיעודי), או שמא גם אם המטרה לא מולאה במלואה והנזק שנגרם בפועל שונה מהנזק לו התכוון התובע, חל הסעיף.

בפסיקה נקבע, שכוונה בהתייחס לתוצאה מאופיינת במטרה לגרום לתוצאה. באחד המקרים הביע בית המשפט את דעתו שסעיף 26 לחוק חוזה הביטוח נועד להסדיר מקרים כגון גרימת הצתה מכוונת או ביום פריצה כדי לזכות בתגמולי ביטוח ולא במקרה בו המבוטח כלל לא חפץ

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

בנזק ולא צמחה לו כל תועלת מהתרחשותו (ע"א 2016/00 רוצוויט נ' רוזנבליט (28/5/02) (להלן "עניין רוצוויט"). באותו מקרה מדובר היה במהנדס קונסטרוקציה מבוטח בביטוח אחריות מקצועית אשר חרג באופן מודע מדרישות התקן לעניין חוזק החומרים כדי להוזיל את עלויות הבניין והוגשה נגדו תביעה בגין סדקים שנתגלו במבנה. המבטח טען לפטור מאחריות בטענה שהמבוטח גרם לנזק בכוונה בית המשפט דחה את הטענה וקבע שהמבוטח כלל לא רצה בתוצאה). באופן דומה התייחס בית המשפט לסעיף 7 (1) לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים כאשר בית המשפט דרש כוונה של ממש, העולה כדי מזימה ישירה (אליאס, 1024).

המבחן הנדרש להחלת הסעיף הוא אם כן היחס החפצי אל התוצאה, דהיינו הרצון של המבוטח בהתקיימותה הוא העומד ביסוד הכוונה, כאשר נפסק שיש צורך ברצון מגובש לגרימת נזק ואין די במודעות ליצירת סיכון חמור להיווצרות נזק (ראו אליאס 1026 והאסמכתאות שם שעיקרם בתיקי תאונות דרכים). בענייננו, נדמה שמתקיים יסוד זה, על דרך קל וחומר, התובע בכוונה מכוון רצה לגרום נזק לגופו עד כדי אובדן החיים, הוא אמנם לא רצה לגרום להיותו במצב סיעודי, אך מצבו נובע באופן ישיר מכוונתו והתוצאה הינה למעשה אחד השלבים בדרך אל התוצאה הסופית של אובדן החיים, שכן המעשה המכוון הופסק על ידי אחרים.

הווה אומר, בענייננו הנזק שהתרחש בפועל, חרג מן הנזק המכוון שתוכנן מראש, אך מדובר בנזק מסוג הנזק שהתובע ביקש להשיגו – פגיעה בשלום הגוף והנפש, ולכאורה גם במקרה זה חל הסעיף (ראו אליאס 1029; "אנגלרד, פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מהדורה רביעית), בעמ' 263, פסקה 264).

מסקנה זו מתבקשת גם מכך, שבית המשפט פסק שבמקרים מסויימים, די יהא בכך שהמבוטח צפה את התוצאה המזיקה גם אם לא חפץ בה, כדי לקיים את דרישת הכוונה. את האמור ניתן להסיק מהערת בית המשפט בעניין רוצוויט לפיה המבוטח לא ידע בדרגה גבוהה של הסתברות שמעשיו יובילו לקרות מקרה הביטוח וניתן להניח שידיעה כזו השקולה לכוונה פוטרת את המבטח מחבותו. כלל זהו הוחל מקרה בו אדם נסע ברכב תקול שלא הורשה לנוע בכבישים ונגרמה תאונה. בית המשפט סבר שמקרה זה הוא אחד מהמקרים הנדירים שבהם יש לשים את הדגש על היכולת לצפות את סוג הנזק שנגרם להבדיל מהרצון לגרום לו בפועל (ע"א 4110/04 וייצמן נ' ביטוח אישי ישיר בע"מ (17/9/06). אליאס, בעמ' 1027).

שי ולר, התייחס בספרו לקווים מנחים ליישומו של סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח, וציין שפעולת המבוטח שגרמה לנזק היא במתכוון אם קודם לביצוע היא התקיימה ברוחו כרעיון, ובעת ביצועה הוא ביקש לממש את הרעיון לכדי מעשה; קו מנחה נוסף הוא שהמבוטח צפה בהסתברות של קרוב לוודאי את התרחשות הנזק ושהוא סבר כי יפיק ממנו תועלת; כן נדרש שהתרחשות הנזק תהא המטרה העיקרית של פעולתו; ועוד נדרש שהמבוטח יבצע פעולות במטרה להביא למימוש הנזק (שי ולר, חוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981, כרך ראשון, עמ' 570, 571, להלן: "ולר").

בענייננו מתקיימים קווים מנחים אלו, התובע, מימש רעיון שעלה במוחו, תוך שהוא מבקש לגרום נזק ממשי וחמור לשלום גופו, ומכאן שהתוצאה של גרימת נזק קשה לתפקוד, ככל שהמעשה לא יצלח היא תוצאה צפויה.

60. שאלה נוספת שהתעוררה בהקשר של פרשנות סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח, הינה האם הרצון לזכות לתגמולי הביטוח הוא תנאי לתחולת הסעיף. אכן ברבים מן המקרים, שהם המקרים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הקלאסיים של הפעלת סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח, כגון הצתה מכוונת, תאונה במכוון וכד', מזכיר בית המשפט את הרצון לזכות בתגמולי הביטוח כחלק מן הממצאים ואולם השאלה האם מדובר בתנאי לתחולת הסעיף לא נדונה. הלכה למעשה, בחינת חלק מהמקרים, בפרט אלה, הנוגעים לאירועים הכורכים בחובם מעשה פשע, מעשה התאבדות או ניסיון התאבדות שנובעים מסערת רגשות, או רצון להשגת תוצאה של פגיעה בגוף, מסתמן שהרצון של המבוטח לזכות שלא כדין בתגמולי הביטוח אינו תנאי לתחולת הסעיף והסעיף יחול גם אם המבוטח לא היה ער לכך שיכול להפיק תועלת ממעשו (ראו, פסק דין **שמחה כהן**, פסק דין **הפניקס, אליאס בעמ' 1028**). גם **ולר** בספרו מחווה דעתו שעל פי רוב אין חשיבות לשאלה אם המבוטח ביקש לזכות שלא כדין בתגמולי הביטוח באמצעות הגרימה המכוונת של הנזק, כאשר חריג לכך הוא מקרה שבו פעל המבוטח לשם מניעת נזק חמור לגוף או רכוש, חריג המתיישב עם סעיף 19 (3) לחוק חוזה הביטוח המאייץ את תוצאות החמרת הסיכון, מקום שהשינוי הוא תוצאה של אמצעי שננקט לשם מניעת נזק חמור לגוף או לרכוש (ראו: **ולר**, שם, עמ' 571).

61. הנה כי כן, המסקנה המתבקשת היא שסעיף 26 לחוק חוזה ביטוח, כולל בחובו גם מעשה התאבדות וניסיון התאבדות שהביאו לפגיעה בגוף, גם כאשר נעשו ללא קשר לקבלת תגמולי הביטוח, שכן מדובר במעשים מכוונים הסותרים את מהותה של פוליסת הביטוח. בהקשר זה לא למותר להביא את דברים שנכתבו בספר "**ששון – דיני ביטוח**" שבדומה ל**אליאס גרסו** שלעומת מעשה שנעשה ברשלנות: "**אין כמעט ספק, שניסיון התאבדות שלא עלה יפה, המוביל לנכות ו/או לאובדן כושר, לא יעניק למבוטח זכויות כלשהן בגין פוליסה לביטוח תאונות אישיות, בין אם לאור העקרון של סעיף 26 (ללא קיום ריכוך המקביל לסעיף 50) ובין אם מפני שזו איננה "תאונה" במובן הפוליסה. יוצא איפוא, שניסיון התאבדות, שאיננו עבירה, הוא מחסום לתביעה נגד המבטח**" (מ' יפרח, רפאלה חרל"פ, **ששון – דיני ביטוח** (מהדורה שנייה), עמ' 140, 141).

עלולה לעלות שאלה, מה יקרה במקום בו יוכח שהמעשה נבע ממצוקה קיצונית ופגיעה נפשית ששללו מן המבוטח את יכולת ההכרעה. בהחלט סוגיה לא פשוטה, ואולם המדובר בטענה שברפואה שהתובעים כלל לא טענו לה ואף לא הוכיחו אותה משכך, אין צורך לדון באפשרות.

הלכה למעשה, ראיה לכך שסעיף 26 לחוק חוזה הביטוח נועד לחול גם על מעשה התאבדות מצויה בסעיף 50 לחוק חוזה ביטוח (שבעניינו ארחיב עוד להלן), שמסייג את תחולת הסעיף לגבי מקרי התאבדות בביטוחי חיים. לולא חל סעיף 26 חל על מעשה התאבדות ומכאן גם על ניסיון התאבדות, הרי שלא היה צורך לכאורה בסעיף 50 לחוק.

62. האמור עד כאן, מביא למסקנה שהחריג בפוליסת הביטוח מתיישב עם סעיף 26 לחוק חוזה הביטוח ואינו מתנה עליו, ולמעשה ניתן היה להגיע לאותה מסקנה גם מכוח סעיף 26 לחוק.

אולם, גם אם יקבע שהחריג המופיע בפוליסה רחב יותר מסעיף 26 לחוק חוזה הביטוח, הרי שבפסיקה נקבע, שסעיף 26 לחוק אינו מונע מהמבטח את האפשרות לקבוע בפוליסה תנאים השוללים את הכיסוי הביטוחי בגין התנהגויות מסוימות של המבוטח שאינן עולות כדי גרימה במכוון של מקרה הביטוח, השאלה אם יש כיסוי ביטוחי תלויה בפרשנותה של הפוליסה הספציפית העומדת לדיון (ראו: רע"א 6204/15 **שחם נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ** (19/10/15), **עניין רוזנצוויט**, פסקה 17 לפסק דינה של השופטת (כתוארה דאז) נאור, וראו גם **ולר**, עמ' 588 פסקה 300 המתייחס לכך שסעיף 26 לחוק אינו קובע הסדר שלילי ולא נועד למנוע מהמבטח

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

לתחום את היקף הסיכון באופן לגיטימי, אלא לתת ביטוי לעיקרון היסודי שאין המבוטח זכאי לתגמולי ביטוח בגין גרימה מכוונת של נזק).

63. העולה מן המקובץ - בחינת סעיף 26 לחוק חוזה ביטוח, מעלה שסביר לקבוע שהסעיף חל על מעשה התאבדות ועל ניסיון כזה, שאם לא כן, ממילא ניתן היה לקבוע שמעשה התאבדות וניסיון התאבדות מכוסים בפוליסה ולא היה צורך כלל בסעיף 50 לחוק שגם עליו מבקשים התובעים להסתמך. מכל מקום כפי שנקבע בפסיקה, עצם קיומו של סעיף 26 אינו מונע מחברת הביטוח לקבוע סייגים נוספים ואין המדובר בהתנאה על הסעיף כפי שטוענים התובעים. טענה נוספת בפי התובעים, היא שחל בעניינם סעיף 50 לחוג המחריג מקרה התאבדות.

סעיף 50 לחוק – החרגת התאבדות מביטוח חיים

64. סעיף 50 לחוק חוזה ביטוח מהווה חריג לכלל הקבוע בסעיף 26 לחוק, הסעיף נמצא בפרק ב' לחוק שעניינו ביטוח חיים.

"מקרה ביטוח" בביטוח חיים, מוגדר כדלקמן: "בביטוח חיים מקרה הביטוח הוא מותו של המבוטח או של זולתו או הגיעם לגיל מסויים או מקרה אחר בחייהם למעט תאונה, מחלה ונכות".

סעיף 50 לחוק קובע, ש"בביטוח חיים מגיעים תגמולי הביטוח גם אם האדם שחייבו מבוטחים התאבד כעבור שנה או יותר מכריתת החוזה".

סעיף 52 (ב) לחוק קובע שהוראות סעיפים 43, 45 עד 48 ו-50 – אין להתנות עליהן אלא לטובת המבוטח או המוטב.

לעומת פרק ב' לחוק שעניינו ביטוח חיים, פרק ג' לחוק עניינו בביטוח תאונה, מחלה ונכות.

סעיף 53 קובע: "בביטוח תאונה מקרה הביטוח הוא תאונה שקרתה למבוטח או לזולתו, בביטוח מחלה – מחלה שחלה בה, ובביטוח נכות – נכות שלקה בה".

סעיף 54 (א') קובע שעל ביטוח תאונה, מחלה ונכות שבו חייב המבטח לשלם תגמולי ביטוח לפי שיעור מוסכם מראש, ללא תלות בשיעור הנזק שנגרם, יחולו הוראות פרק ב', בשינויים המחוייבים.

ואלו סעיף 54 (ב') קובע שעל ביטוח תאונה, מחלה ונכות שבו חייב המבטח לשלם תגמולי ביטוח לפי שיעור הנזק שנגרם, יחולו הוראות סעיפים 42, 49, 52, 56, 61, 62 ו-64, בשינויים המחוייבים.

לביטוח הסיעודי לא מוקדש פרק נפרד בחוק חוזה ביטוח ולפיכך מתעוררת השאלה לאן יש לסווג את הביטוח הסיעודי – לביטוח חיים, שאז קיימת תחולה לסעיף 50, או לביטוח תאונה, מחלה ונכות, שאז חלות הוראות סעיף 54 ושאלה נוספת היא, האם חלות הוראות סעיף 54 (א) או 54 (ב)? שהרי סעי' 54 (א) מחיל את כל הפרק לרבות סעיף 50 ואילו סעיף 54 (ב) מוציא את סעיף 50 מגדרו.

65. התובעים טוענים, שמדובר בביטוח שחולש עליו פרק ג' לחוק והוא נכנס לגדר סעיף 53 לחוק חוזה ביטוח, שהרי מצב סיעודי יכול להיגרם הן על ידי מחלה והן על ידי תאונה. לטענתם, במקרה דנן מקרה הביטוח הסיעודי ארע בחלוף 9 שנים מכניסת הפוליסה לתוקף, הפיצוי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הסיעודי החודשי הינו מוסכם מראש ונקוב בפוליסה. הפיצוי החודשי עומד על סכום קבוע ללא תלות בנזק ומוגבל ל- 96 חודשי תשלום. בנסיבות אלה טוענים התובעים שחל סעיף 54 (א) ומכאן שחל בעניינו של התובע סעיף 50 לחוק המצוי בפרק ב' ולפיו מבוטח זכאי לתגמולי הביטוח גם אם ניסה להתאבד בחלוף שנה מיום תחילת הביטוח.

לטענת התובעים, התנאי היחיד להחלת סעיף 50 על ביטוח אחר הוא שסכום הביטוח חייב להיות מוסכם מראש, שכן אז ביטוחים אלה דומים לביטוח חיים. על סעיף 50 לא ניתן להתנות ומכאן שהנתבעת אינה רשאית להסתמך על החריג של נסיון אובדני בנוגע לביטוח סיעודי. התובעים מדגישים שעצם העובדה שהכיסוי הסיעודי נמצא בתוך פוליסה הכוללת כיסויים ביטוחיים נוספים שהינם בגדר שיפוי אין בה כדי לגרוע מתחולת סעיף 50 על כיוונו זה, שכן יש לבחון כל רכיב בפוליסה בהתאם למהותו.

התובעים מוסיפים וטוענים שאם בפוליסות ביטוח חיים בהם מקרה ביטוח הינו המוות עצמו הגביל המחוקק את אפשרות המבטח לפטור עצמו מחבות בעת התאבדות בחלוף שנה, קל וחומר כך הוא בפוליסת בריאות הכוללת פיצוי מוסכם במקרה סיעודי, שהרי אותו רצון לגרום למקרה ביטוח מתגמד אף יותר, בפוליסה זו בה אף מבוטח לא מתכוון לגרום לעצמו למצב סיעודי אם מנסה להתאבד.

התובעים מדגישים, שמקרה הביטוח במקרה דנן אינו אירוע תאונתי אלא מצב של חוסר יכולת לבצע פעולות יומיומיות שיכול לנבוע מכל מקרה שהוא, בין תאונה ובין מחלה.

משכך, כאשר מדובר בביטוח סיעודי מכל סיבה שהיא והפיצוי הוא מוסכם מראש, הרי שיש להחיל את סעיף 50 מכוח סעיף 54 (א) לחוק.

66. הנתבעת אינה חולקת שביטוח סיעודי אינו נכלל בגדר "ביטוח חיים" ואף היא סבורה שחל עליו סעיף 53 לחוק חוזה ביטוח ומשכך גם לדידה הדרך היחידה לטעון שסעיף 50 חל עליה הינה נסיון להסתמך על סעיף 54 (א). לטענת הנתבעת בפוליסה נשוא התביעה קיימת משמעות לשיעור הנזק, שכן על פי שיעור הנזק ייקבע סכום הפיצוי אשר משתנה בהתאם למידת המגבלה התפקודית ולכן לא חל סעיף 54 (א) לחוק אלא סעיף 54 (ב).

67. לצורך ההכרעה, יש לחזור אם כן ללשון הפוליסה –

סעיף 6 לפוליסה עניינו "סוג הביטוח" ולשונו כדלקמן:

"6.1. הפוליסה הינה פוליסת פיצוי

6.2. סכום הביטוח ישולם במלואו למוטב ללא כל קיזוז לכל גורם פרטי או ציבורי.

6.3. סכום הביטוח ישולם במלואו בעת שהיית המבוטח בביתו, במוסד, בבית אבות, בבית חולים ו/או בכל מקום אחר (כל עוד הינו סיעודי ולכל היותר לתקופת התשלום המצטברת כאמור בסעיף 4)...."

סעיף 3 קובע את אופן תשלום הפיצוי כדלקמן:

"3. חבות המבטח לתשלום הטיפול הסיעודי.

סכום הפיצוי המירבי – 4,000 ₪.

החברה תשלם למוטב בקרות מקרה ביטוח ולאחר תום תקופת ההמתנה, אחוז מהפיצוי החודשי המקסימלי המצויין להלן:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

למבוטח שאינו יכול לבצע 3 מתוך 6 הפעולות – תשלם החברה למוטב 90% מסכום הביטוח.

למבוטח שאינו יכול לבצע 4 מתוך שש הפעולות או 3 מתוך שש הפעולות כשאחת מהן היא שליטה על הסוגרים – תשלם החברה למוטב 100% מסכום הביטוח.

במקרה שהמבוטח סובל מתשישות נפש או ממחלת האלצהיימר או דמנציה סניילית או הפרעה קוגניטיבית אחרת, שכתוצאה ממנה נזקק להשגחה ולטיפול יומיומי, תשלם החברה למוטב 100% מסכום הביטוח, גם אם אינו מקיים את הגדרת מבוטח סיעודי.

המבוטח יהיה פטור מתשלום פרמיות למשך התקופה, שבה ישלם למוטב בפועל פיצוי חודשי בגין מקרה הביטוח."

ברע"א 2737/12 גולן נ' ועונוו (23/10/13), ערך בית המשפט אבחנה בין שיפוי לפיצוי בקשר לתשלומים מכוח פוליסת ביטוח בגין השתלת איברים מן החי שנעשתה בניגוד לחוק השתלת איברים, בית המשפט קבע כדלקמן –

"ההבחנה בין שיפוי לפיצוי היא הבחנה ידועה בכלל ובדיני ביטוח בפרט. מטרת השיפוי היא להחזיר את המבוטח למצבו הקודם, בדומה לפיצויים בדיני הנזיקין, כך שהמבוטח זכאי להחזר ההוצאות והתשלומים שהוציא עד לגובה הנזק בפועל, בכפוף לתקרה שנקבעה בפוליסה, שבמקרה דנן הועמדה על סך של ל-4,310,000 ₪. מאחר שהשיפוי כרוך בהוכחת הנזק בפועל, המבוטח נדרש להציג בפני המבטח אסמכתאות על הוצאות ותשלומים שבוצעו.

הפיצוי הוא סכום קבוע שנקבע בפוליסת הביטוח, ללא קשר להוצאות ולנזקים שנגרמו למבוטח, ובמקרה דנן הועמד סכום הפיצוי על סך של 230,000 ₪. הפיצוי יכול להיות גבוה או נמוך מהנזק, וממילא, המבוטח לא נדרש להציג אסמכתאות לגבי הוצאותיו ותשלומים שבוצעו. מטעם זה, זכאי המבוטח לקבל את הפיצוי גם אם הוא מבוטח בפוליסת נוספות על ידי מבטחים אחרים, בעוד שברגיל, כאשר בשיפוי עסקינן, אם למבוטח מספר פוליסות המאפשרות לו לקבל שיפוי, הסכום הכולל שישולם לו לא יעלה בכל מקרה מסכום ההוצאות שהוציא בפועל (וראו ההבחנה בחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, בין סעיף 54(א) העוסק בביטוח תאונה, מחלה ונכות בו חייב המבטח לשלם תגמולי ביטוח לפי שיעור מוסכם מראש ללא תלות בשיעור הנזק שנגרם, לבין סעיף 54(ב) העוסק בביטוח בו חייב המבטח לשלם לפי שיעור הנזק שנגרם); עוד על ההבחנה בין שיפוי לפיצוי בביטוח מחלות קשות, ראו אצל ירון אליאס ביטוח בריאות פרטי 177 (2011) (להלן: אליאס – ביטוח בריאות פרטי))."

בהתאם לקביעה זו הפוליסה דנן, כפי שהיא מעידה על עצמה הינה פוליסת פיצוי, והיא נכנסת בגדר סעיף 54 (א) לחוק חוזה ביטוח. משמע, ככל שהתקיימו התנאים הנדרשים, המבטח חייב לשלם תגמולי ביטוח לפי שיעור מוסכם מראש ללא תלות בשיעור הנזק וההוצאות שנגרמו בפועל.

דא עקא, שסעיף 54 (א) קובע שהוראות פרק א' יחולו בשינויים המחוייבים ובהקשר זה בעניין שמחה כהן, דן בית המשפט בשאלה האם סעיף 50 לחוק חוזה הביטוח שאין חולק שהוא קוגנטי חל על ביטוח תאונות אישיות. בית המשפט עמד על ההבחנות בין ביטוח חיים לביטוח תאונות אישיות, וקבע שכשהמדובר בביטוח תאונות אישיות, מקרה הביטוח הוא תאונה שקרתה למבוטח, לפיכך כאשר אדם שם קץ לחייו כלל אין לומר שהתרחש "מקרה ביטוח" ומשכך,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

סעיף 50 אינו אמור לשנות את ההגדרה של "מקרה הביטוח" ואין להחילו לפי סעיף 54(א), ובלשונו של כב' השופט עמית שכתב את דעת הרוב:

"לעומת זאת, כאשר בביטוח תאונות עסקי, מקרה הביטוח הוא "תאונה שקרתה למבוטח" (סעיף 53 רישא לחוק). לפיכך, כאשר אדם שם קץ לחייו, כלל אין לומר כי התרחש מקרה ביטוח, שהרי מבחינה משפטית "התאבדות" ו"תאונה" תרתי דסתרי המה. לטעמי, קיים אפוא קושי מושגי להחיל באמצעות סעיף 54(א) לחוק את הוראת סעיף 50 לחוק על ביטוח תאונות אישיות, בנסיבות בהן מדובר במוות עקב התאבדות. לשון אחר, איני סבור כי סעיף 50 נועד לשנות את ההגדרה של מקרה הביטוח ולקבוע כי התאבדות תיחשב בגדר תאונה".

באופן דומה "מקרה ביטוח" בפוליסה בה עסקינן הינו: **"היות המבוטח בעל צורך סיעודי ובתנאי שגילו מעל 18"**. מקרה הביטוח מפנה איפוא להגדרת **"צורך סיעודי"** בסעיף 2 לפוליסה הקובעת – **"מבוטח אשר עקב תאונה מכל סוג (כולל תאונת עבודה ו/או תאונת דרכים) או מחלה כרונית או ליקוי בריאותי אחר..."**. ליקוי גופני מוגדר כ- **"ליקוי הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מלידה"**. משלא הוכח שבמקרה דנן התרחשה "תאונה", שהרי בית המשפט העליון קבע שתאונה והתאבדות אינם מתיישבים זה עם זה, הרי שאין בסעיף 50 כדי לסייע לתובעים ויש להחיל את הוראות סעיף 24 (א) בשינויים המחויבים. מכאן שהחריג בפוליסה שעניינו נסיון התאבדות עומד בעינו.

68. העולה מן המקובץ, הפוליסה שלפנינו, שאין מחלוקת בין הצדדים שלא ניתן להגדירה כפוליסת ביטוח חיים, שייכת למשפחת הביטוחים הכלליים האחרים. הפוליסה לפי נוסחה דורשת קשר סיבתי בין המצב הסיעודי לבין התקיימות מחלה, תאונה או מום מלידה. מאחר שלא ניתן להגדיר את מצבו של התובע כנובע ממחלה או ממום מלידה, ועל פי פסיקת בית המשפט העליון לא ניתן להגדירו גם כ"תאונה" שכן מדובר במעשה מכוון לפגוע בגופו, גם אם לא הייתה כוונה להגיע למצב סיעודי, הרי שלא מתקיימות הוראות הפוליסה ומכאן שסעיף 50 אינו חל.

אעיר שאכן הפוליסה דנן נמשכה לשנים רבות (להבדיל מפוליסת תאונות אישיות שכב' השופט עמית אפיין כפוליסה קצרת מועד) ואולם היא ברת ביטול ולפי הנתבעת אכן בוטלה בשנת 2016. הימשכות הפוליסה כשלעצמה אינה יכולה להכריע (השוו: תא (חיי) 22258-01-17 עזבון המנוח **שי בכר (המנוח) נ' איי אי גיי ישראל חברה לביטוח בע"מ** 27/1/20, גם שם עסק בית המשפט בפוליסת תאונות אישיות, הכוללת סייג של מעשה התאבדות, והחיל את הלכת **שמחה כהן**, וקבע שדינה של התביעה להידחות על אף שגם שם נמשכה הפוליסה לשנים רבות. ערעורים שהוגשו על פסק הדין נמחקו בהסכמה (ע"א (מחוזי חי) 19314-03-20 **בכר עז' המנוח ז"ל ואח' נ' איי אי גיי ישראל חברה לביטוח בע"מ** 26/5/20)).

משכך, ועל פי פסיקת בית המשפט העליון, אין מנוס מלקבוע, שסעיף 50 לחוק חוזה הביטוח אינו חל על הפוליסה דנן ומשכך החריג שעניינו שלילת תגמולי הביטוח במקרה של ניסיון התאבדות עומד בעינו.

69. לכל האמור עד כאן ניתן להוסיף שמלשון סעיף 50 ומיקומו ניתן להסיק שכוונתו לחול על מעשה התאבדות שהביא למותו של המבוטח ומטרת הסעיף הינה לא לקפח את היורשים שלטובתם נעשה ביטוח החיים. הסעיף לא חל, לא נועד לחול, ואינו מאיין חריגים בפוליסה הנוגעים לניסיון התאבדות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

הוראה שתכליתה דומה נמצאת גם בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975. סעיף 7 (א) לחוק קובע שמי שגרם לתאונה במתכוון אינו זכאי לפיצויים לפי החוק, ואולם סעיף 7ב' מסייג וקובע שתלויים בנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי החוק גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מקרנית – הקרן לפיצויים לנפגעי תאונות דרכים.

הווה אומר, המחוקק שולל את הפיצוי מן הנפגע עצמו שעשה מעשה מכוון, אך בד בבד מגן על התלויים בו. גם בהתאם להוראה זו, סביר לקבוע שככל שידובר בניסיון התאבדות שלא צלח, סביר לקבוע שהנפגע עצמו לא יוכל לקבל את הפיצוי, שכן מדובר במעשה שנעשה במתכוון, להבדיל מהתלויים שהמחוקק מבקש להגן על זכויותיהם.

ההנחה הגלומה בסעיף 50 לחוק חוזה הביטוח הינה אם כן, שהמעשה הביא למות המבוטח, הסעיף לפי מהותו ותוכנו אינו מתייחס למעשה שלא צלח.

70. התובעים ממשיכים וטוענים לעניין תוקף החריג בשים לב למיקומו בפוליסה ולפרשנותו הראויה, אדון עתה בטענות אלה.

תוקף החריג ופרשנותו

71. ראוי לחזור ולציין שטענות אלה של התובעים הועלו לראשונה בסיכומים, על אף שהתובעים ידעו לאורך כל ההליך שהנתבעת טוענת לתחולתו של החריג. שעה שבית המשפט הורה על הפיכת הנטל, ולא ניתנה הזכות לסיכומי תשובה, הרי שטענות התובעים נותרו ללא מענה, מה שמעצים את הפגיעה בנתבעת, כאשר הטענה מועלית לראשונה בסיכומים.

72. טענת התובעים הינה, שכעולה מפוליסת הביטוח אשר צורפה על ידי הנתבעת לראיותיה, החריג מצוי בפרק הכללי ואינו מצוי בפרק הסיעודי. התובעים מפנים לסעיף 3 לחוק חוזה הביטוח וטוענים, שבהתאם לו תנאי או סייג אמורים להיות מפורטים בסמוך לנושא שהם נוגעים לו ולהיות מצוינים בהבלטה מיוחדת. התובעים טוענים שמעיון בפוליסה ניתן בהחלט לסבור שבפרק הסיעודי החריגים המפורטים הם אלה בסעיף 7 בלבד, ואין לדרוש מן המבוטח לתור אחר חריגים בפוליסה.

73. סעיף 3 לחוק חוזה הביטוח קובע כדלקמן: **"תנאי או סייג לחבות המבטח או להיקפה יפורטו בפוליסה בסמוך לנושא שהם נוגעים לו, או יצוינו בה בהבלטה מיוחדת; תנאי או סייג שלא נתקיימה בהם הוראה זו, אין המבטח זכאי להסתמך עליהם"**.

בפסיקה נקבע שמטרתו של סעיף 3 לחוק כפי שהיא משתקפת מתוכנו, מכותרתו ומדברי ההסבר להצעת החוק, הינה להגן על המבוטח מפני הגבלות נסתרות על חובת המבטח ומכאן סעיף 3 לחוק אינו מאפשר למבטח להגניב לפוליסה תניות המסייגות את החבות (אליאס, עמ' 700, 701 והפסיקה המפורטת שם). הוראת סעיף 3 לחוק בהתאם ללשונה נותנת בידי המבטח שתי חלופות: האחת לפרט את הסייגים בסמוך לנושא שהם נוגעים לו והאחרת לציין בהבלטה מיוחדת.

הפוליסה דנן היא פוליסה אחת – פוליסת ביטוח בריאות קבוצתי, הכוללת פרקים שונים, ובין היתר כיסוי מורחב לכל הניתוחים, השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, ביטוח סיעודי, כיסוי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

לתרופות, כתבי שירות והטבות מיוחדות – בסעיף 14 להסכם מפורטים תחת קו והדגשה "חריגים כלליים אשר יחולו על הסכם זה על כל פרקיו ונספחיו". החריגים מופיעים בצורה ברורה ומוגשת, וברי לכל המעיין בהסכם שהם חלים על כל פרקי הפוליסה באשר הם. בכך עמדה הנתבעת בחובה הקבועה בסעיף 3 לחוק.

אכן במסגרת פרק הביטוח הסיעודי קיימים חריגים פרטניים בסעיף 7 המתייחסים למצב בריאותי של המבוטח בעת הצטרפות לביטוח, ואולם כל המעיין בפוליסה – הכוללת את כל הפרקים ולא רק את פרק הביטוח הסיעודי, רואה ומבין שתחולת החריגים הכלליים המופיעים בסעיף 14 היא על כל הפרקים.

שעה שמדובר בפוליסה אחת, ושעה שהחריגים הכלליים הודגשו כראוי, אין צורך לחזור על שורת החריגים הכלליים בכל פרק מפרקי הפוליסה, ומשכך ניתן לקבוע שהחריג עומד בתנאי סעיף 3 לחוק.

74. מוסיפים התובעים וטוענים שחריגים יש לפרש בצמצום לרעת המנסח, בהתאם לציפייה הסבירה של המבוטח ולהעדיף פרשנות המקיימת את החוזה, שעה שמדובר בתניית פטור הסותרת הוראת חוק קוגנטית.

כמפורט לעיל, מהפסיקה ניתן להסיק שאין המדובר בתניית פטור הסותרת הוראה קוגנטית אלא מתניית פטור המתיישבת עם הוראות חוק החוזה הביטוח לרבות ובמיוחד סעיף 26 לחוק והרציונל העומד מאחורי פוליסות ביטוח ותשלום תגמולי ביטוח בגין אירועים שאינם צפויים.

האירוע אכן טראגי בצורה כמעט בלתי נתפסת, מצבו של התובע מצער ואולם הפוליסה והוראות החוק מדברים בעד עצמם, הפרשנות של הסייג, כמו גם של הוראות החוק ברורה ועולה מפסיקתו המחייבת של בית המשפט העליון. שעה שהמדובר במעשה מכוון, בפוליסה הדורשת קשר סיבתי בין המצב הסיעודי, לבין מחלה, מום מלידה או תאונה, אין מנוס מליתן לה את הפרשנות העולה מן הטקסט והמתיישבת עם אומד דעת הצדדים, שניכר שהשקיעו מחשבה רבה ומאמץ בעריכת הסכם הביטוח על תנאיו וסייגיו.

על פי הפסיקה פרשנות פוליסת ביטוח נעשית לפי הכללים החלים בפרשנות חוזים, משמע יש לרדת לאומד דעת הצדדים כמשתמע מלשון החוזה ומהנסיבות החיצוניות (ראו לדוגמא: ע"א 453/11 מ.ש. מוצרי אלומיניום בע"מ נ' "אריה" חברה לביטוח בע"מ (21.8.13), פסקה 26). כמו כן, נקבע שיש לפרש את הפוליסה על-פי המשמעות המילולית הרגילה וההגיונית של מילותיה, וכי יש לפרש את פוליסת הביטוח כמכלול (ראו ע"א 631/83 "המגן" חברה לביטוח בע"מ נ' "מדינת הילדים" בע"מ (8/12/85) פסקה 17).

התובעים נדרשו לכללים בדבר פרשנות מצמצמת של חריגים לפוליסה; פרשנות כנגד המנסח ודוקטרינת הציפייה הסבירה של המבוטח אלא שהלכה היא שכללי פרשנות אלה ינקטו מקום בו ניתן לפרש את הפוליסה ביותר מפרשנות סבירה אחת שאז תנקט הפרשנות המיטיבה עם המבוטח ומקיימת את ציפיותיו הסבירות, ראה לעניין זה, רע"א 631/83 הנ"ל ורע"א 3128/94 אגודה שיתופית בית הכנסת רמת חן נ' סהר חברה לביטוח בע"מ (14/10/96). ובענייננו - הפרשנות המילולית הפשוטה של החריג, על פי לשונו ועל פי הגיונם של דברים, מלמדת על שלילת הכיסוי הביטוחי במקרה של נסיון התאבדות, ומשכך אין אלא ליתן לו את הפרשנות הטבעית, המבטאת את אומד דעת הצדדים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

תא"ק 13-12-34432 פלוני ואח' נ' כלל חברה לביטוח בע"מ

סוף דבר

75. עלה בידי הנתבעת להוכיח במאזן הסתברויות, שסביר יותר לקבוע שמצבו של התובע נגרם מניסיון לשים קץ לחייו.

76. בנסיבות אלה, בשים לב להוראות חוק חוזה הביטוח ולהוראות הפוליסה וסייגיה, אין התובע זכאי לתגמולי ביטוח סיעודי.

77. התביעה נדחית.

78. בנסיבות העניין, נוכח הנסיבות הטרגיות של המקרה, ובמידה מסויימת לפנים משורת הדין, אינני עושה צו להוצאות.

בהעדר שמות בפסק הדין ופרטים מזהים, פסק הדין ניתן לפרסום.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 60 ימים.

ניתן היום, כ"א אלול תשפ"א, 29 אוגוסט 2021, בהעדר הצדדים.

אורלי מור-אל, שופטת